

Állatgyógy-készítmények

Kwizda Ferencz János, cs. k. udvari szállítótól állat-gyógy-készítmények számára

Korneuburgban.

Cs. kir. szabad. korneuburgi marhapor lovak, szarvasmarhák és juhok számára; sok évi tapasztalat szerint hatásos mirigyek, bélgörcs, étvágytalanság, vértelenség ellen, javítja a tejet, és egyáltalán sikeres a légző és emésztő szervek minden bajában.

Cs. k. szab. üdítő nedv lovak számára. Nagyobb fáradság előtt és utáni erősítésre; valamint támaszul külső bajoknál alkalmazva, köcsvény, csúsz, ficzomodások, meggrámlások, inbajoknál, szűgy-, vékony-, derek- és váltagyöngyösek, és izmok és inak feszességénél, stb. 1 üveggel 1 ft 40 kr.

Szemvíz valamennyi háziállat számára, szemhurut, szaruhártya-gyulladás, a lovak időszaki szemgyulladás, (hónapos vakás) alkalmával az állatszós szaruhártyán előforduló homályosodások és foltok, úgy szintén a házi állatok minden egyéb szembetegsége ellen. — Egy palackkal 80 kr.

Blister, (erős bedörzsölő) inpok, holtitemek, körsonot, pokosodás, inragás, könyökplápoló, iztapló, könyökgöngy, sarkbénulás, s keményedett mirigyek ellen. Egy köcsög ára 3 ft o. é.

Virággyanta, a házi állatok magtalanága ellen, a számos megejtett kísérlet és az ezekről szóló bizonyítványok szerint, mindig biztos hatású. Csődöröknök 60 kr. — Kancákknak 50 kr. — Bikákknak 60 kr. — Teherneknek 50 kr. — Juhok, kecskék és sertéseknek 50 kr.

Portóellenítő por, az istállók higiénizálása ellen, egyáltalán trágyaszívóeszer mindenféle istálló, legeltető helyek, vágyóhidak stb. számára. — 1 csomag 1 1/2 kilo 15 krajczár.

Mirigy- és tügykenőcs, lovaknál a garat- és torok mirigyének megdagadása, jó és rossz féle mirigyek, s tehenek és egyéb háziállatoknál a tügy gyuladása és annak megkeményedése ellen. — Egy köcsöggel 1 ft o. é.

Pata-ragasz (mú-pata), pata repedések, pata-üregyek és különleges oldalak kitöltésére, valamint törékeny, ferde, lapos és telt pataknál. — Egy üveggel 80 kr.

Halla balsamique a kutyák bel- és fülférge ellen. — Egy üveggel 2 ft 25 kr. o. é.

Körömpor, körömfájás (körömvész) ellen. 1 üveg 70 kr.

Pók-koncsok, a lovak pokosodása, hőlesége, s szarvasmarhák lábköcsössége ellen. 1 köcsöggel 1 ft.

Vérhas elleni szer juhok számára. Kipróbált szer a bárány-vérhas ellen. Egy csomag 70 kr.

Göröcs-pilulák lovak és szarvasmarhák számára, bélgörcs, székhas, dobkór, makacs dugulás és puffadtság ellen. 1 pléh szelencze 1 ft 60 kr.

Gilisztapilulák lovaknak orsónya, csövek-gilisztá, bél-gilisztá, s egyáltalán a bögöly-álcák ellen. Egy pléh szelencze 1 ft 60 kr.

Phisic hashajtó pilulák, lovak számára, dugulás ellen, vértisztító és külön-szer a bélgörcs ellen. 1 pléh szelencze 1 ft 2.

Pók-tinktúra lovak számára, izpókosodás, valamint inpok és csúspók ellen. Egy üveggel 1 ft 50 kr.

Seb-balsam, lovak és szarvasmarhák számára, mindennemű friss, valamint régi sebek gyógyítására. Egy üveggel 1 ft 25 kr.

Pata-kenőcs, érdes, repedezett, törékeny pata, kicsiny és odvas oldalak ellen, valamint utánvénések elősegítésére. Egy szelencze 1 ft 25 kr.

Pata-por, nyirothadás ellen. Egy üveggel 70 krajczár.

Erőtapalék lovak és szarvasmarhák számára, lefogott barnok gyors föl-segítésére, s a hizás elősegítésére. 6 és 3 ftos ládákban. és 30 kros csomagokban.

Kutya-pilulák a kutyabetegség ellen. Egy doboz 1 forint.

Sömör- és ruh-olaj, kutyáknak. Egy üveggel 1 ft 50 kr.

Sértés-por, futó lob és elvesztett étvágnál, 1 nagy csomag 1 ft 26 kr. — Kicsiny 63 kr.

Gyógy-por barom számára, libák, kacsák, tyúkok, gyöngytyúkok, stb. járványa és közbizsége betegségei, Egy csomag 50 kr.

Kwizda gyógykészítményei valódi minőségben kaphatók: PESTEN: Bayer A. gyógyszer; Frommer A. Hermann; Glasz J. szíjgyártó; Halbauer testv.; Hoffmann József; Kreische Antal; Kochmeister Frigyes utódai; Kovács J. I.; Kertész és Elzert; Maklár és Kania; Neruda Ferd.; Strobentz testv.; Stern és Schmidt; Steden József gyógyszer; Szilber Antal; Topits Józ. özv.; Thallmayer és Seitz; Török József gyógyszer.

Ezen kívül a koronaországok majd minden városa és mezővárosában léteznek raktárak, melyek időnkint a vidéki lapok útján köztudomásra hozatnak.

Ki védjegyet megismerésétől olyképp juttatja tudomásomra, hogy azt törvényes büntetés alá vonhatom, 500 forint terjedő jutalmat nyer tőlem. 5625

A FRANKLIN-TÁRSULAT nagy. író. Intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

TÜNDÉRMESÉK. A legkedveltebb gyűjteményekből összeállítva. Ára 100 kr.

Eddig fölül nem mulva!

W. MAAGER'S

csász. kir. kizár. szabadalm. valódi tisztított

CSUKAMÁJ-OLAJA

MAAGER VILMOSTÓL BÉCSBEN. 6127

A legelső orvosi tekintélyek által megvizsgálva s könnyen emészthetősége folytán gyermekek részére is különösen ajánlva és rendelve, mint a legtisztább, legjobb,*) legtermészetesebb és leghatásosabbnak elismert szer mell- és tüdő-bajok, görvöl, sömör, kelések, bőrkütsések, mirigybajok, gyöngyösek, stb. ellen. — Egy üveggel 1 frtért gyári raktárban: Bécs, Heumarkt Nr. 3, valamint az osztrák-magyar birodalom minden gyógyszerüzében és jövenyi fűszerkereskedésében, valódi minőségben kapható.

*) Legújabb időben több ország közvéleménye, tisztánlátó májaját több háromezerföldi palackokba s megjelölti azt, mint „Maager valódi tisztított Dorsch-halmájolaját a közvélemény eladni. Hogy ily rázedéstől mentve lehessen, szíveketől mindenki csak azon palackokat Maager valódi tisztított Dorsch-halmájolajával töltötteknek elismerni, melyeken a palackon, ragjegyen, elzáró kapukon és használati utasításban a Maager név rajta van.

Az őszi idényre!!

PHILIPSBORN M.

nyakkendő és mellfűző gyára Budapesten, (ezelőtt sugáruti-bazár) most sugárút 59. szám, a gyár-utca sarkán, Karpeles-féle palota, ajánl

Nyakkendőket legújabb minden képzelhető mintában. **Cachenezeket** kitűnő minőségben, legújabb színűk, minden nagyságban selyem nyakkendő hölgyek és urak számára. **Echarpesek és női nyakkendőket** dúz választékban, legfinomabban szövött és kézzel hímzett tárgyakban, valódi indiai selyemből csipkével és a nélkül. **Mellfűzőket** párisi minta, különös izléses kiállítású és minden testre jól fekvők.

Valamint eddig **nyakkendő javítások** is eszközöltetnek és minden régi nyakkendő egy csekélyért újja alakítottik továbbá szövetek, nyakkendő készítésre elfogadtatnak és a munka jutányosan számitatik. **Mellfűzők** javítottak és tisztítottak és visszanyerik ismét az új alakot. Nagy választék valódi francia és angol nyakkendő szövetekben, minden alakú nyakkendő egy negyed óra alatt elkészítetik.

Kivonat az őszi idényre szabott árjegyzékből. — Nyakravalók.

1 db regatta fekete finom olasz és ripsz 30 kr.	1 db regatta, színes minden képzelhető mintában, sőt, török vagy sport mintára 11-50 kr.
1 db regatta fekete finom atlasz és ripsz 40 kr.	1 db regatta, igen elegáns I. 80 kr.
1 db regatta legfinomabb fail és atlasz 80 kr.	1 db regatta színes minden képzelhető mintában, sőt, török vagy sport mintában 1 db bokréta nyakrészrel vagy anélkül 5 ftól 80 krig.
1 db regatta színes minden képzelhető mintában, sőt, török vagy sport mintában 1 db bokréta nyakrészrel vagy anélkül 5 ftól 80 krig.	

Igen figyelemreméltó uraknak legújabb találmányom, 10 db nyakkendő egybefoglalva 1 frt 50 kr., egész egyszerű gépezet nélkül, kéréndő vagy megrendelendő octogon nyakkendő.

Mellfűzők.

1 db mellfűző angol drell fehér vagy vörösen ki-45	1 db páncél mellfűző I. finom szatintból 2-2.50
1 db mellfűző angol drell fehér vagy vörösen ki-45	1 db páncél mellfűző I. karszentár 2.50
1 db mellfűző angol drell fehér vagy vörösen ki-45	1 db páncél mellfűző I. egészesség mellfűző 3.50
1 db mellfűző francia drellből elegáns 1.30	1 db páncél mellfűző I. 36 cm. hosszú 2.50
1 db mellfűző francia szatintból, elegáns, 30 cm. hosszú 1.50	1 db páncél mellfűző I. finom fehér szatintból 42 centikből 3.50
1 db páncél mellfűző kanál-zárral 34 cm. hosszú finom drellből 1-1.50	Továbbá angol borból atlasz Grosgrainból 4 ftól 20 frtig.
1 db páncél mellfűző I. drellből kanál-zárral 1.50	

Ingek.

1 db III. oxford-ing gallér és közelével 1.20	1 db II. chiffon-ing 1.30
1 db I. chiffon-ing 1.50	1 db I. chiffon-ing a legfinomabbik 1.80
1 db III. chiffon-ing fehér 1.30	1 db angol flanel ing 1.20

Legfinomabb minőségű gallérok és közelők olcsón.

Mellfűző megrendeléseknél csak a derék bősége szükséges. Ingek megrendelésénél csak a nyakbőség nevezendő meg. **Vidáki megrendelések** pontosan eszközöltetnek utánvét mellett. — Szétküldés naponta 3-szor.

Eredeti keleti

RÓZSAOLAJ,

Rusz Károly, gyógyszerésztől.

a bőlplánra, nem pedig hosszabb használat után oly grőnyebb, valótlan fehér fátalos friss színezetet ad, mint a mely szímet egyből, az a által nem érhető: a redőket eltávolítja, valamint minden egyéb árga vagy barna bőrszínű is, és egyforma jó hatással van minden testrésze Ára 1 frt.

Dr. Landauer illatos hajbalsama.

biztosított teljesen megbízható szer, hogy kétszeri használat után a haj kihullása teljesen megakadályozott legyen, annak növekedése előmozdítottatik s a korpa tökéletesen kirtva legyen. Ára 1 frt.

a különlegeségek lelkiismeretesen megvánnak vizsgálva törvényesen védve, jóállás mellett teljesen ártalmatlanok. **Vatódí minőségben szállítja a készítő:**

Rusz Károly utódja (Czerny A. J.)

Bécs, I. Wallfishgasse 3.

Kitűntetve az 1880-ki bécsi, welsi és st.-pölteni kiállításokon.

Raktárak a következők gyógyszer rárakban: Török Budapesten, Rótschnek Döbrében. Wandraschek Kassán, Hintz Kolozsvárott; továbbá Előre Hátcsendéni Andráson, s a legújabb más jövenyi gyógy-és illatszerekben. További raktárak még állítanak. Kimerítő (képes) társaság valamennyi különlegességéről kíváncsi ingyen és bérmentve megkérdezik.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem-utca 4.)

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre — 6 •. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 6 frt félévre — 3 •. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félévre — 3 •. Keltetési előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

47-ik szám 1880. BUDAPEST, NOVEMBER 21. XXVII. évfolyam.

TORMA KÁROLY.

TORMA KÁROLY 1829-ben december 10-én született Kudun, Belső-Szolnok vármegyében. Atyja József mint politikus, Erdély jelesei, s mint tudománykedvelő, ha a Telekiek, Kemények, Zeykek mellett nem is ritka, de mégis kivételes tüneményei közé tartozott. A 48 előtti szabadelvű ellenzék tagja volt, — s a hazai tudományos irodalmat becses munkával ajándékozta meg, egy „Calendarium diplomaticum”-mal.

Torma Károly iskoláit Beszterczén és Kolozsvárt végezte; de úgy látszik, valódi iskolája az apa jó példája volt.

1848-ban a 19 éves ifjú mint követi irnok jelent meg az országgyűlésen atyja, a követ oldalán. De nem sokára, ugyanazon évben az általános áramlat a csataterre ragadta, mely áramlat sehol a két magyar hazában oly mérvű nem volt, mint Erdélynek megyei magyarsága közt. Az összes birtokos osztály, az összes intelligencia fiatalága nem nemzetörnek, hanem rendes katonának állott be. Ez képezte az első sort mindenütt Bem József hallatlanul merész csatáiban. Torma Károly azon kisebb részhez tartozott, mely életben maradt.

A zsidói fegyverletétel után birtokára vult. Az ősi tűzhelyet, mely amaz időkben a hazafias meddő panasok gyűlhelye s az üldözések elleni asyllum volt, valódi családi tűzhelylyé avatta föl, 1855-ben megházasodván. Rendes foglalkozása a gazdálkodás volt. De a haza földének nemcsak termékenységében rejlt kincseit igyekezett kihasználni, — hanem azokat is, melyek rég elmúlt századok életjeleiként rejlenek alatta. A római Dacia emlékeinek fölmutatásához nemcsak az atyja buzdító példáján nyert ifjú lelkesedéssel, hanem, a mi ennél ritkább, alapos készséggel fogott. A dilettantizmus helyett, mi e téren gyakori, mindig a tudomány iránti őszinte becsülés s tüzetesség jellemzi munkálkodását.

1861-ben a közbizalom ismét a politikai közélet terére szólítja. Megyeye tiszteletbeli főjegyzőnek, s majd az 1863-iki provizorius szebeni országgyűlésre követnek választja. Ez az országgyűlés valamint az összes erdélyi magyar hazafias pártnak, ugy a mindig hozzátartozott Torma Károlynak nem idejét és munkáját kívánta. De érdem volt, s a jellem dolga, a passzív ellenállás. A többi választottakkal egyet-

érte Torma sem ment bele ama Landtag-féle alkotmányos kelezésbe, kitéve magát egy eshető makacságban való elmarasztaltatásnak.

1865—1867-ben már aktív szerepű országos képviselő Kolozsvárt és Pesten. 1867-ben az alkotmányos miniszterium érdemesnek és alkalmasnak találta őt megyeye főispáni tiszterére emelni. Hat évig vezette nehéz viszonyok közt példásan közmegelégedésre az igazgatást. 1872—1875-ig országgyűlésünkön mint a Deák-párt tagja szerepel, s a képviselőháznak alelnöke is volt.

Majd a vágyaival egyezőbb tudományos pályának szenteli tehetségeit. 1877-ben a kolozsvári egyetemen a közjog, 1879-ben pedig a pesti egyetemen, kedvencz szakja, a régiség-tudomány rendes tanárának nevezik ki. A magyar tudományos akadémia már 1861-ben levelező tagjává választja, mit már rég kiérdemelt volt, s annál többet is. Közéttett dacai fölrattai mennyiségileg is becses adatok voltak. De minőségileg méginkább kitűntek lelkiismeretesség és szakértelem által, mikkel külföldön is emelte a magyar tudományosság hitelét. 1860-

TORMA KÁROLY.

ban a bécsi központi bizottság, aztán a római archaeologiai intézet, eme szaknak európai központja, választotta tagjánul.

Amaz óriási vállalat, a «Corpus Inscriptionum», Dacia emlékeit tárgyzó részében a mai kor legkiválóbb római régiségbuvára Mommsen Tivadar nemcsak bő mértékben fölhasználja Torma kutatásainak eredményét, hanem nagy elismeréssel szól avatottságáról s adatainak teljesen megbízható hitelességéről.

Számos közleményét és értekezését, melyek az erdélyi muzeum-egylet, valamint akadémiánk évkönyveiben s más hazai és külföldi szakfolyóiratokban jelentek meg, hosszas lenne e helyen elsorolnunk. Csak egy legujabb értekezését hozzuk emlékeztetőbe, melyet az akadémiában olvasott föl: Dacia határait illetőleg, melyet e tárgyban alapvető munkának tarthatunk. A fáradhatlan kutató mult nyáron is arra használta a szünidőt, hogy az Al-Duna mellékén tett nagy mérvű archaeologiai kutatásokat, s reméljük, hogy ama főművének: a daciai föliratok «Corpusa»-nak kiadását nemso-kára birni fogjuk.

Ez nem csak az adatok teljessége által fog jeleskedni. Eddigi ilyenmü dolgozatai más oldalról is dicsérendők. Eltért ő azon külföldi, és gyakori hazai divattól, mely szerint a római föliratokat azon módon, a mint találják, úgy teszik közzé. Nem csak hogy meg nem magyarázzák, mi bennök az érdekes, hanem még azt sem, hogy kell olvasni a rövidítéseket. Így valódi rebusok és hieroglyfák még a nem teljesen avatatlan olvasó előtt is. Torma ezen módot nem utánozta. Ő tudományát közkeletűvé igyekszik tenni.

Érdeme továbbá, hogy nem éri be a tudomány aprócsapór morzsákaival, — hanem nagyban és egészben, tervszerűen dolgozik; munkálkodása nem kapkodás, hanem czélok felé törekvő szilárd, következetes kitartás. Nem hiában foglalkozik a római korrall: a rómaiak vállalkozó és a kivitelen, szilárd jelleme párosul nála a jobb magyar tulajdonokkal. Sok dilettáns talált és ázott ki régi pénzt, római föliratot és kóporsókat. De a mit Torma szülőföldre közelében, Ilosván tett, az a ritkaságok közé tartozik nálunk. Tetemes pénz- és időáldozattal kiásott teljesen egy egész római castrumot. Nem egy hasonszaku buvárunk beérte volna a kezdettel, mely konstatálja, hogy castrum állott ama helyen. De Tormát csak a bevégzés szokta kielégíteni.

Ilyenmü működésre épen jó alkalma nyílt Budapesten. Ott hevernek Ó-Budán felül a terjedelmes rónaságon egy római város romjai, oly vékonyan takarva be humussal és gyeppel, hogy az épületek alaprajzának váza is sok helyen szembeszökő. Ezen mezőn még eddig egyetlen épületet sem takartak fel teljesen. Egyik argumentumul hozhatta fel a külföldi a mi intellektuális közönyünkre, hogy ezek a főváros szomszédjában levő tudományos kincsek oly háborítatlanul szenderegnek. S valóban Mommsen indignálódva, vádat mond ránk ezen szakbeli hanyagságunk miatt.

Nem akarjuk mi Torma legujabb vállalatát, a budai amphitheatrum feltakarását, valami elsőrendű genialis fölfedezésnek mutatni be. Hiszen az egykori «Csigadomb» gyepe alól a magok valóságában kikandikáltak a római falak. Nemcsak abban nem volt kétség, hogy ha itt kaparunk, okvetlenül valami római épületet találunk, hanem abban sincs, hogy ezen mezőnek e vonalától a Dunáig bárhol ásunk, biztosan a régi város vagy vár romjait takarjuk föl. A földmives ekéje és más véletlen minduntalan hol római téglát, hol római pénzt, hol

római kóporsót hozott felszínre, mi muzeumunkat gazdagította. Csak tüzetes ásatások nem történtek egyes épületek és komplexumok fölfedésére.

Hozzájárul ehhez, hogy a hetvenes évek elején régiségbuváraink seregesen odahagyták a római régiségeket, melyekben a valódi história érthető írott emlékekben beszél, hogy a bizonytalanabb praeistorikus és merőben néma eserepek fészkeit kutassák fel, — mintha ez megannyi kaliforniai aranybánya volna, melynek kedvéért az aratásra kész s biztosabb hasznót ígérő vetést talpán pusztulni kell hagyni! — Torma következetesen megmaradt római régiségbuvárnak, s érdeme, hogy ő sürgette a tüzetes ásatásokat fővárosunk területén, a miben buzgógn segített Havas Sándor tevékenysége és főképp a kormány, mely készséggel megadta az erre szükséges eszközöket. Vállalkozására Hampl József, ki jövő évben fogja hasonló mérvben folytatni Aquincum terén az ásatásokat, kétségkívül osztolni fog az érdemekben.

Azért ha távol vagyunk is attól, hogy Torma fölfedező érdemeit tulhajtuk, azt meg kell adnunk, hogy hatalmasan felkölti az érdeklődést hazánk római korszaka iránt, s szakértő avatottsága, valamint kitartása által újat létesít: egy nemcsak megkezdett, hanem a maga teljességéig végrehajtandó művet. Mert nemcsak abban vagyunk bizonyosak, hogy a most még, — az évszák mostohasága miatt — félig végrehajtott művet Torma egész erejéből igyekszik befejezni, — s őt ebben sem az itt írottakhoz hasonló szemtől szemben való dicséretnek (a jeles munkás ezen Nemezise) miatti bosszúság, sem mások másnemű eljárása (mi nem tartozik az emberi lehetetlenségek közé) megtáborítani nem fogja, — hanem arról is, hogy minden más ok hiányában a kormány és az e részben legközvetlenebbül érdekelt város sem hagyná felben a kezdeményt. — Így a külföldi archaeologok nem fogják többé a német lapok azon frázisát után mondani, hogy a magyart mindennekeftől az értelmi közöny és hanyagság jellemzi!

S. F.

Emlékek.

I.

Hegyen-völgyön sasként szállok
A Fátraig meg sem állok.
Onnan osztán kovályogva
Lecsapok a galambomra.
De nem azért hogy megöljem,
Hanem csak hogy megöljem
S édességén a csókjának
Magam is galambbá váljak.

II.

Az ég látja, hogy szeretlek:
Istene vagy a szívemnek.
Éretted az édes anyám!
Bizony isten! — megtagadnám.

III.

Hogy össze is jöttünk!
Bár messzi a földünk,
Mi magunk még messzebb;
Mint a hogy visszaszáll
Szegény vándor madár,
Hona-párja vesztett.

Te is a' vagy: árva
Gilicze madárka,
Világ bujdosója;
Tüskéivel orvul
Rád leső bokortul
Lábad az ég óvja.

Ringó puha bokron
Esik édes otthon...
Ott lesz a mi házuk.
Ott virul a béke,
Bujdosásnak vége
S mindig ott tanyázunk.

IV.

Le vala bár köve nyelvünk,
A beszédre módot leltünk:
Hegedűmnek nyelvén szoltam...
Bele sirt-ritt édes multam.

Elmerengtél előbb rajta
— Mint tavon a ringó sajka. —
Mért is kezdtem abba osztán:
«Bujdosik a kedves rózsám?»

Drága fejed eltakartad,
A szívedet elárultad;
Én meg — rád nem borulhattam —
Keservesen tovább húztam.

V.

Hát hallgassunk, ne szólj semmit,
A nézésed is megenyhít.
Drága gyöngyök e szép szemek:
Lelked mélyén teremtenek.

VI.

Élet volt-e, vagy álom?
Akármelyik — nem bánom.
Gyönyörű volt az igaz,
Eltűntéért ez vigasz.

Édes vala mámore
Mint Tokajnak lángbora.
Mint a habzó serleget,
Hajtám fel a percekét.

Ám a fejem nem boros,
Csak a lelkem mámoros
Az se Tokaj borától:
Rózsámnak a csókjától.

Csengeri János.

A kereszt.

Sokféle ez.

Talán legrégibb az, a mit a szegény számár visel. Ez a böles és kitartó diplomata, kinek személyi értékét a pára-buvárok most kezdik rehabilitálni. Gondolom az ő keresztje a legkényelmesebb kereszt; hiszen olyan megnyugvással poroszkal vele, mintha a becsületrend nagykeresztje volna. A gúnyját, a heti eleséget, sőt magát a juhászt is sokszor ravaszul lerázza magáról, s megiramodik; de hogy keresztjétől szabadulni iparkodott volna valaha: arra nincs példa a számrávilág történetében.

Ott látjuk a nagyurak mellén (nem a számrakeresztet) mindenféle anyagból és alakban. Itt már nem hordozzák olyan nyugalommal, sőt mindenki igyekszik lerázni, hogy nagyobbat kaphasson, mert az efajta kereszt minél kisebb, annál nehezebb, minél lassabban nő, annál fájdalmasabb.

Ott látjuk a gyalogut nyilásán. Szegény ember róta vagy kötötte össze hárral vagy madzaggal, hogy árpácskáját le ne tapossák. Az utonjáró tisztletben tartja a tilalmat, és kikerüli a keresztet. Csinál a szegény embernek kis kárból nagyobbat.

Ott látjuk nyáron a gabnaföldeken. Hosszu kigyókban végigterhelve a gazdagok birtokát, s hármásával csillagozva meg a szegényember pántlikaörökjét. Ezekről már rég megmondotta Petőfi:

Aranykeresztet tűznek a fejedelmek
Jobbágyaik mellére; a földmivesnek
Ostát a természet buzakereszteteket...
Fakeresztet illet, megváltók, titeket.

Igen! ezt is ott látjuk az utak szegletelein. Sokan kalapot emelnek neki, mások ezt fölöslegesen tartják: de minden ember tisztelettel tekint, s hálával gondol a megmérhetetlen áldozatra, melyet ez a kereszt ábrázol.

Sokat hallunk mostanában a *vörös kereszt*-ről. Nagyuri dámák országsszerte egyesültek e jelvény alatt a háboru nyomorainak, a társadalmi inség sebeinek kötözgetésére, gyógyítására. Miért *vörös*? Hogy a vérre emlékeztessen, mely kiontatott? a sebekre, melyekből patakokzik? vagy a vérre, mely az emberiségnek szégyen miatt arczába szökken, harag miatt fejébe tódul a gondolatra, hogy ez a nyomor, ez az inség Ábelről maradt terhes örökségünk?

Nekem is van az asztalfőkömben két keresztnek. Az egyik fehér, a másik fekete. Az egyiket Nyaviga szomszéd hordozta, a másikat Vasvégü koma. Ennek a két keresztnek a históriáját mondom el, egy kis emberszólással.

I.

A fehér kereszt.

Ez volt a Nyaviga szomszéd keresztje. Ezt viselte ő kevés híján egy egész napig, a mint majd meglátjuk.

Nyaviga szomszéd (keresztneven Jónás) árendás volt. Kettlen béreltek egy darab területet *Vasvégü* komával.

Azért hogy ilyen furcsa nevük van, nem kell úgy képzelődni felőlük, mintha ők a fajta emberek lettek volna, a kik a földet kiberlik először, azután pedig megveszik, vagy megszőknek tőle.

Nem; ők nem voltak nagy vállalkozók.

Összes bérletük a rektor urnak nyolcz holdnyi legelő-illetőségére terjedt, melyből 4 hold Nyavigának, 4 ellenben Vasvégü komának termett.

Termett ám, de mit?

Ezt csak az tudhatja, a ki látott már olyan rektornak való legelő-illetőséget, a mi a községek nagylelkűségéből esik.

Az ilyen földeket (dehogy föld!) nem lánccsal szokták fölmérni vagy katoprice, hanem póznával csónakon, vagy madártávlatból lég-hajórol.

Hollandus legyen a ki tudja használni! És ha a Nyaviga-Vasvégü konzorezium bele nem bukik, ez csak arra mutat, hogy a magyar, ha egy kis katonaságot végzett, furfangosabb a hollandusnál.

Buzát nem lehet bele vetni, az bizonyos. Sem szállót. De a szélei megtermik a *turbán-liliomot*, a mi már Hollandiára emlékeztet; beljebb az *eles* kevélykedik selyem ernyőjével, megvetően nézve a *csomorikára*, a ki parasztvászorból készült árnyéktartójával erőlködik az uri rend után. Még beljebb a *vízitök*; parasztos a neve, de ha széke szép fejét a tisztásból felüti, mindjárt eszünkbe jut, hogy tündérlány volt valamikor.

De Nyaviga szomszédban egy iz sem lüktet a poétai érből, valamint Vasvégü komában sem. A hollandusoknak nincsenek poétáik. Nincs annyi turbán-liliom a világon, a miért ők 8 frtot fizetnének évenként.

Az ő bérletüknek más az aranybányája, melyet az élelmes Vasvégü koma ki is használ. Mert a bérlet megtermi:

1-ször a *buzogányt*. Vasvégü koma kocsi-derek számára hordja nyarat-szaka a városba. Csak meg kell állani a gymnázium előtt, és a deákság egy percz alatt elkapkodja tőle krajezárvál darabját. Nyaviga szomszéd látja a kőből

olajat facsaró leleményességet, két napig szidja magát, hogy mért nem ő találta ezt föl; másik két nap alatt rá jön, hogy hiszen nincs a Vasvégü koma találmánya patentirozva, és így ő is utána csinálhatja szabadon. Harmadik két nap alatt összeszedi ő is a maga termését, s megáll a gymnázium előtt üzleti versenyre. De ő fájadalom! A termelő elkészt az aratással, portékája az első érintésre apró pelyhekben kezd foszladni; a fogyasztó közönség gunyolódva hagyja ott, s Nyavigának nyakán vész a buzogány.

2. A *szittyót*, a mit néhol *kákának* is hívják. Vasvégü koma ezt szépen lemetéli tövön, és fon belőlük olyan csinos csucos kalapokat, hogy a diákok egymást fojtogatják a kocsi körül; az a boldogabb, a ki erősebb, mert annak jut — darabonként öt krajezárvál. Egy napig ilyenben jár az egész gymnázium. Győzik a professzorok tartani a sok iskolásokat az iskolai rend és tisztesség ilyen megsértése miatt. Nyaviga szomszéd ezt is utána csinálja, de ő itt sem csinál szerencsét, mert a deákság egy nap alatt fájdalmas tudomásra jut annak, hogy a szittyó-kalap hervadekony s hogy az öt krajezárvál celszerűbb lett volna cseresznyébe fektetni, most tehát a helyett, hogy törné magát a divatczikkért, rajtaszik a szerencsétlen Nyavigán, hogy adja vissza a pénzeket, mert imé a kalap meddigse tartott. Hiába magyarázta nekik Nyaviga, hogy tegnapelőtt nem ő árulta, hanem Vasvégü koma; a deákság azzal nem éri be. Mindegy! egy gyárból dolgoznak. Vissza az öt krajezárválakat, vagy bejelentjük, hogy éretlen gyümölcsöt árul kend, melytől az ifjúságot kileli a hideg....

Az ostromot megunt Nyaviga az egyik szószólót odább löki, hogy minek lép az ő ferhéczczére; e kihívásra a diákság „*tündász lipidász*”-t kiált (ősi diák vezényszó = *tunde lapides*). Története az, hogy egy meghajigált rongyszédő így adta elő panaszát: Először csak szépen bántunk egymással, de mikor az egyik elkialtotta, hogy „*tündász lipidász*”, akkor csak úgy bukogott a hátamon a kü), s már-már végrehajtásra kerül a dolog, mikor megjelenik Vasvégü koma a dikdancsai élén, felhalmozott kocsiával. A kocsi tartalma szintén szittyó, csak hogy most nem kalapnak gyártva, hanem csinos apró kékébe feldolgozva; középen, úgy szintén a két végén is erős zsineggel összefoglalva, — és ugyancsak erős zsinégből készült hevederrel ellátva; mely-nélfogva ha az ifju uram ezt a szittyó vánkost derekára köti, mikor förödni akar, leuszhatik vele a nagy árkon a Drávára, onnét a Dunára Belgrádig, — akár Konstantinápolyig! Aztán milyen ocsó; a marhabőlyag darab 40—50 kr.; ez pedig csak 5 krba kerül.

Ez megmenti Nyaviga fejét, és megtölti Vasvégü koma erszényét ismét.

Nyaviga szomszéd is próbálná utánózni a következő hetivásáron, de az ő árúinak már nincs hitele; ott ácsorog vele feldélj, míg Vasvégü koma régen más dolga után lát.

3. A *kötőző sást*. A hegyhátiak szőlőkötözni úgy fizetik mint az igaz sáfránt. Ennél a czikk-nél már lépést tart a verseny; mert Nyaviga szomszéd csak azt lesi, merre fordítja a gyep-lőszárat a Vasvégü, s ha az *tülednek* indul, akkor ő *hozzá*ra tart. Nem rontják egymást. Úgy szintén a termelésben is, és ami kis csatakos széna terem nagy szárazságban.

Ezt az egész aranybányát rektor ur még 1867-ben adta bérbe a két atyáknak, évi összes 16 ftért; melynek fele Nyaviga, fele Vasvégü koma terhe.

Akkor volt az, hogy Vasvégü koma — Kő-niggrütznél hagyván az igazi lábát, — egy erő-

sen megvasazott végü falábal tért haza az ispotályból. Rögtön föltette magában a rektor ur, hogy ezt a szegény hőst, — ki a véradót ilyen drágán fizette le — boldoggá teszi egész életére. Oda adja neki örök árendába a legelőilletőséget, melyet az Uraimék bőkezűsége a fentebb érintett amphibiális területben tanácsul kijelölt, hogy bedugják vele a száját.

Vasvégü koma megköszönte a jóakaratot, de ő neki sok lesz annyi; inkább keres hozzá társat, de nem egyetemleges kötelezettség mellett.

Igy kapta meg társul Nyaviga szomszédot.

Nem is lett volna bizony Nyaviga szomszéd sose bérlő-társ, ha Vasvégü koma oda nem hagyta volna az egyik lábát, ki miatt mármost a jobb lábára sántít, a mivel ugyan Nyaviga szomszéd nem sokat törődne, mert az neki nem fáj. Hanem fáj az, hogy a koma azért a kis biezcentésért minden napra öt ujkrajezárvál kap a királytól. Tizennyolcz frt harmincz kr. esztendőről esztendőre.

Igy aztán a bolond is fizethet. Nyolczat odavethet a mesternek, s még mindig marad sóra-borsra, dohánykára 10 frt 30 krja. Milyen ostoba volt ő, mikor bujkált, cseledkedett a katonaság előtt. Most meglehet egy lába se volna, a mi épen 36 frt 60 kr. biztos jövedelmet adna!

Épen ezeket gondolta magában Szent-Medárd napján, a mikor a rektorház felé kuncsorgott — üres zsebbel, hogy a rektortól egy kis halasztást kérjen. A vén rektor ugyan kegyetlen ember, s rutul le fogja hordani, de a vége mégis csak egy pohár bor lesz. Azért sokat ki lehet állani.

Az utcasarakon majd felbukott Vasvégü komában, a ki a szegletkövön olvasgatta a pénzt. Jól adott-e vissza újkivgelme a tizesből?

Majd fölbukott benne, mondom, de azért nem köszönt neki, csak elment mellette mint egy bus bika, a ki föltette magában, hogy addig megy, míg egy kutyát nem talál, a kit a levegőbe lódtison.

Igy jutott el a rektor ur kis ajtajáig, hol rektor ur várta egy hosszuszáru pipával.

«A szemedből látom, fiam Nyaviga, hogy nem hozod az árendát; bizony tanulhatnál a Vasvégü komától; látod milyen akkurat ember az. — Akár a toronyóra!»

«Könnnyű annak a kinek a király a komája. Kapnék csak én is minden napra öt krajezárvál!»

«Vasvégü komád huzza a garast az igaz, de nem ingyen. Nehéz keresztet hurozol ő azért Olyan mellett én is elengedném neked a haszonbért.»

«Ugy ám, ha nekem is elvitte volna az ágyu az egyik lábomat! Kereszt! könnyű azt hordani jó pénzért. De nincs annál nagyobb kereszt, mint ha örökké dolgozni kell.»

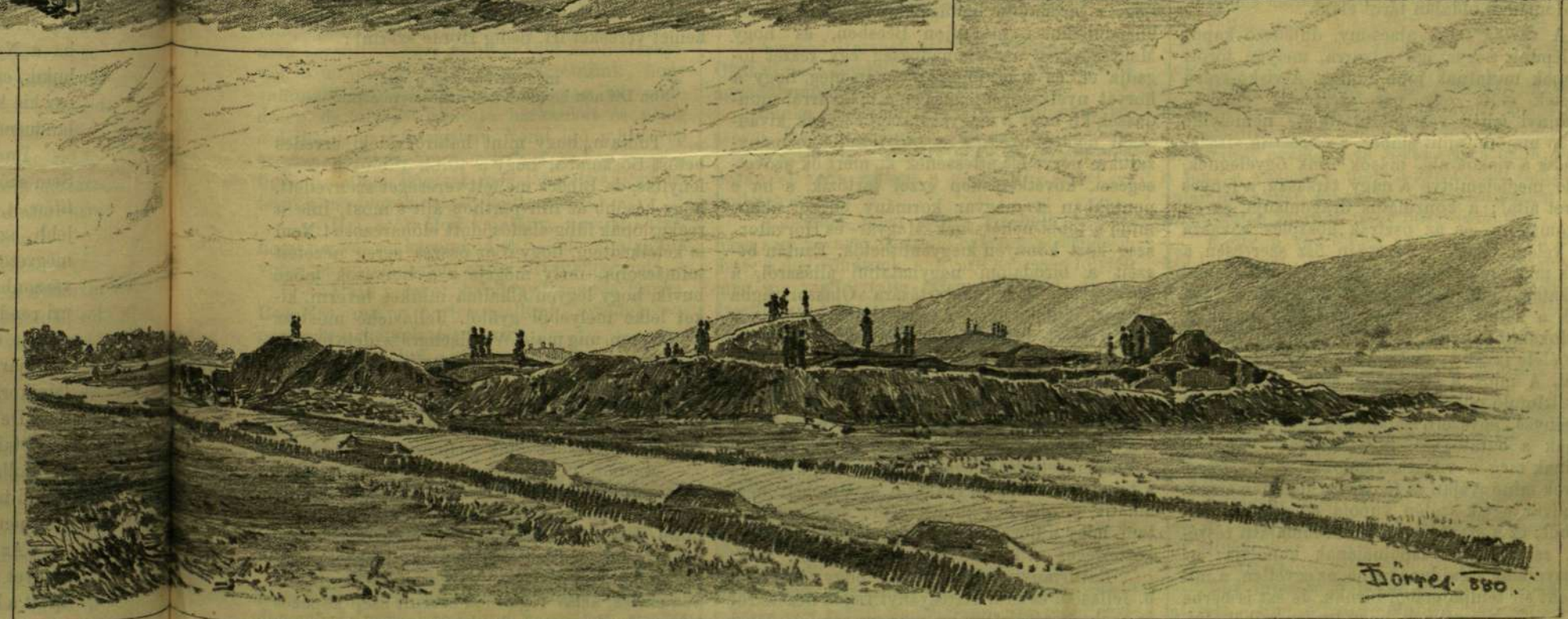
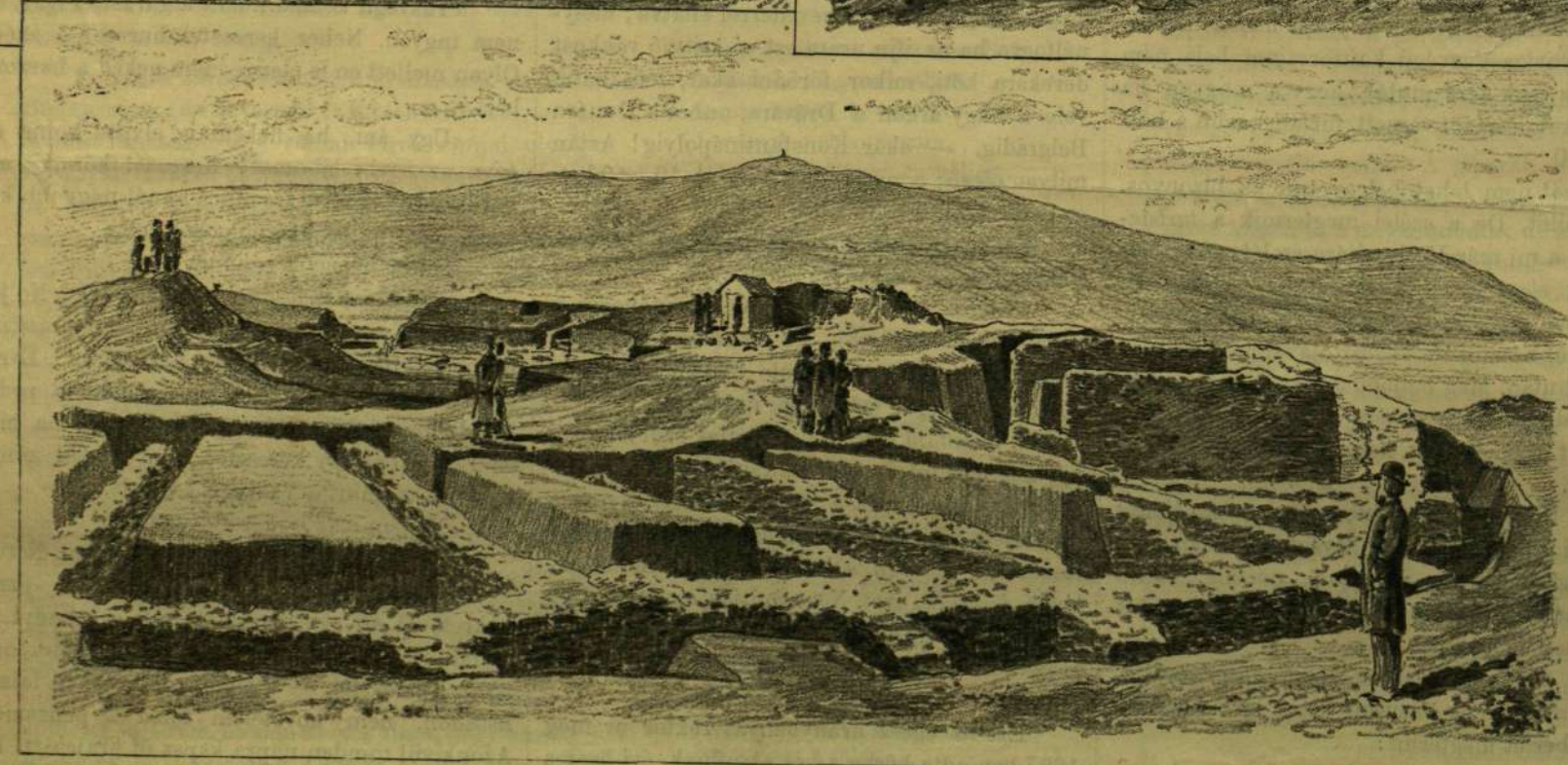
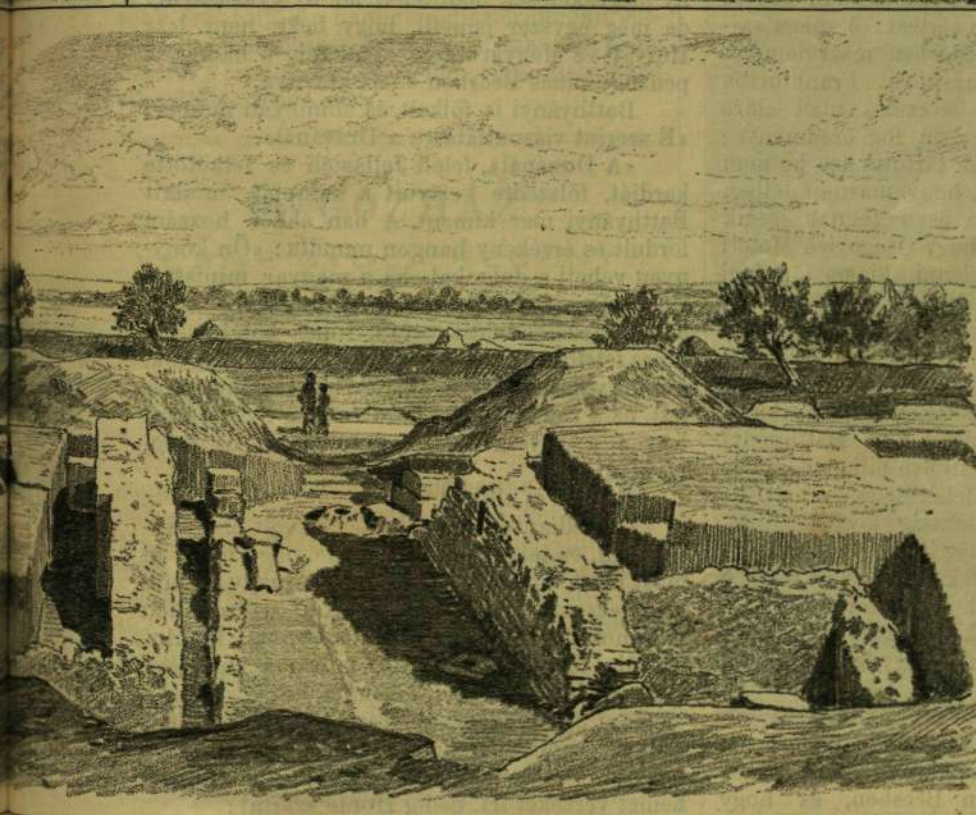
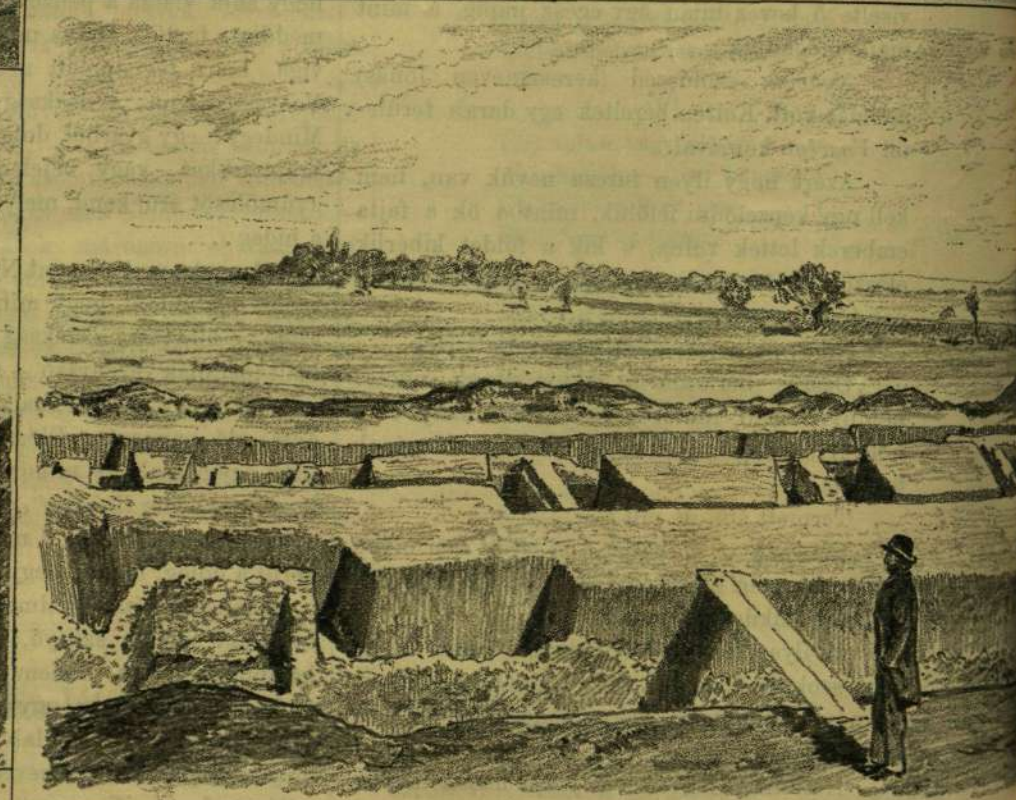
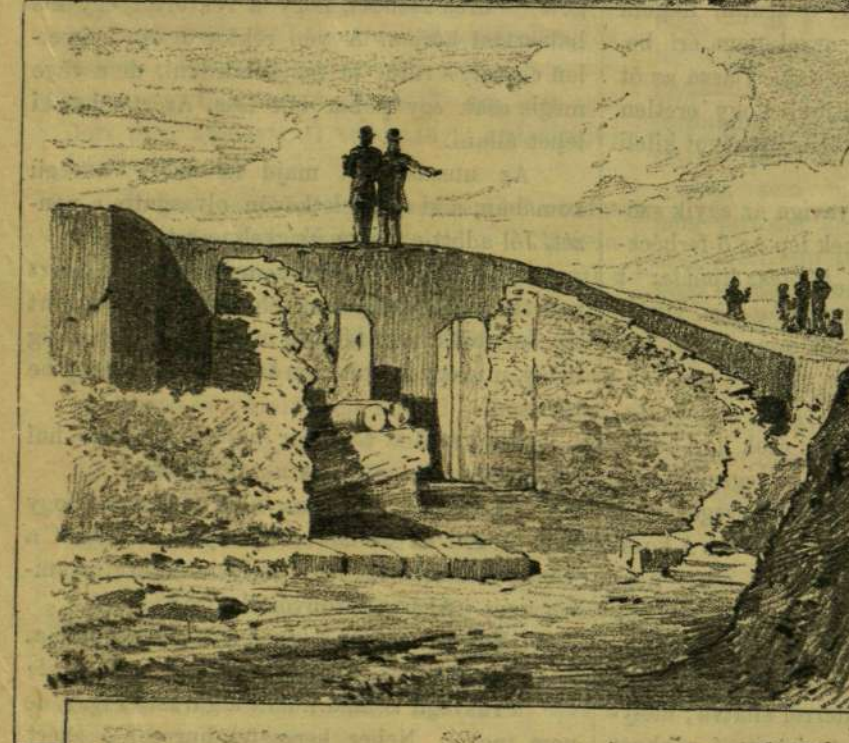
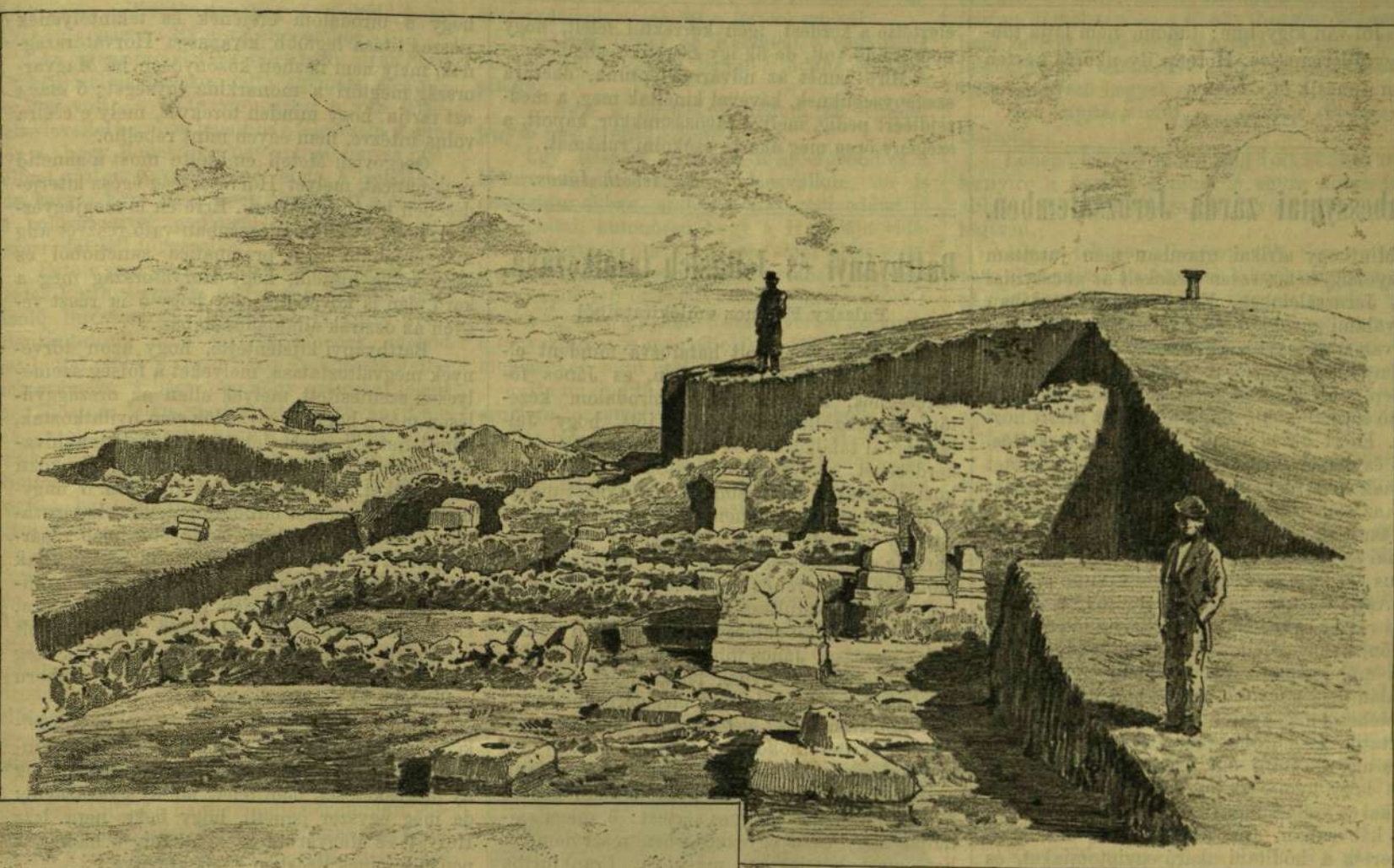
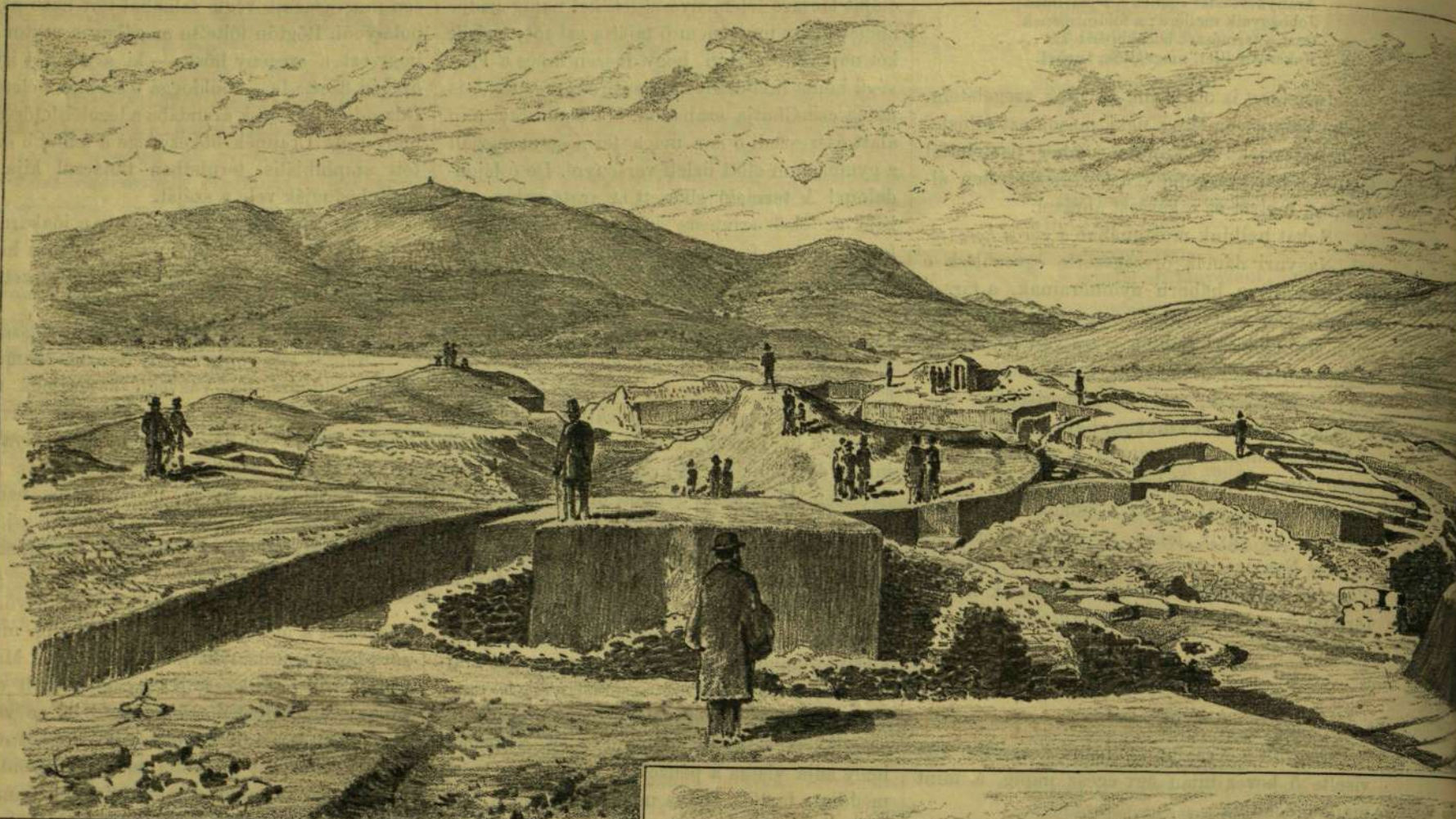
Rektor ur egyet gondolt.

«Hát olyan nagy dolog az a dolog? No jól van fiam Nyaviga, miután látom, hogy uraságra termettél, hát megpróbállak urrá tenni! Évről évre elengedem a haszonbért, azonkívül pedig mindennap kapsz tőlem öt krajezárvál, ha magadra vállalsz egy keresztet, a mi sokkal könnyebb lesz, mint a Vasvégü komádé.»

«Mi lenne az?» kérde Nyaviga.

«Semmi egyéb mint egy kis kereszt. Nézd» — s kivett zsebjéből egy darab krétát — «ezzel a krétával én egy keresztet írok a hátadra, a mándlira. Fordulj! Így ni!» szolt a rektor, oda írva a keresztet. — «Mig ez a kereszt itt lesz a hátadon, nem követelem tőled a pénzemet. Azonkívül minden napra kapsz öt krajezárvál. Itt az első öt krajezárvál mára.»

Nyaviga szomszéd egy darabig nézett a rektorra, s mikor látta, hogy nem tréfál, zsebre dugta a krajezárválakat.

A be- és kijáratnál bíró közbelső kamara.

A keleti bejárat és az amphitheatrum északi része.

Az északi rész külfalazata.

A keleti fő-bejárat felől tekintve.

Nemezis szentélye.

A Csigadomb a szent-endrei országút felől.

A nyugati bejárat mellett levő kamara.

«Jól van gigyelme; tudom, nem látja többet egy filléremet se. Holnap ilyenkorra készen legyen a másik öt.»

(Vége köv.)

Az abessyniai zárda Jeruzsálemben.

Mint hogy afrikai utamban nem jutottam Abessyniára, kétszeresen érdekelt az abessyniai zárda Jeruzsálemben. Ez egyszerű zárdában van valami meghatározó és tiszteletreméltó, valamint van az abessyniaiak ragaszkodásában a keresztény hithez. Az abessyniaiak az egyetlen néger nép, mely a kereszténységet elfogadta. Még az első századokban, Egyiptomon át jutott hozzájuk. Ezért ők is monophysiták, nem kettős, isteni és emberi, hanem csak isteni természetet vallanak Krisztusban, vagyis inkább azt vallják, hogy az emberi felolvadt az isteniben, mint a hogy tanítják és hiszik az egyiptomi koptok, az ó-syriai és az ó-örményi egyház. A mohamedánizmus áradata, mely Arabiából kitörve előzönlött Ázsia felé, az egész régi Byzanctot, Afrika északi részét egész Spanyolországig, az ó erős hitükön, harezias jellemükön megtört. És midőn ma a mohamedanizmus csaknem ugyanazon, sőt talán még nagyobb mérvben hódít Afrika belsejében a néger fajok közt, a minőben visszazoritattik az európai keresztény világ által, Habes úgy áll, mint egy szikla a tengerben, és fekete lakói nem csak hogy fenn tudják tartani politikai és vallási függetlenségüket, hanem egy nagy háborúban, csak néhány évvel ezelőtt is, megverték a hódítani akaró egyiptomiakat, és azóta csaknem szakadatlanul félelemben tartják ezeket. Hiszen az angolok is inkább a pénznek, mint a fegyvernek hatalmával és olesó béke árán tudták a győzelem látszatát kivívni, mikor Theodor királyiylal meggyűlt a bajuk. II. János pedig most is szakadatlanul fenyegeti a felső-egyiptomi kormányzókat. A nélkül, hogy rajongani kellene e végre is vad és teljesen műveletlen nép iránt, mely alig hogy ruházódik, melynek papjai is alig tudnak többet olvasni, mint a betanult egyházi iratokat, el lehet ismerni, hogy ily eredmények tanúságot tesznek bizonyos szellemi és jellemi kvalifikációkról.

Ha a kereszténység az abessyniaiaknál megkövesült, abban az állapotban, a mint a koptoktól, nem messze az első századaktól kapták, annyival inkább találkozik magának a népnek primitív állapotával. A szegényeké a mennyország. Ez az, a mi az abessyniai zárda minden kövéből kéri. Ha egyebet nem, az első keresztények szegénységét és alázatát megtaláljuk itt, és a meghatározó benne éppen az, hogy e szegénység és alázat a görög és latin gazdag zárdák szomszédságában, és a szent sir fényes templomának oldalán tárul elénk.

A vastag falak alacsony, düledző kapuján lépünk négyzetű udvarra, melyen törött oszlopok mutatnak jobb időkre. A viskó-szerű épületek előtt egy pár szerezsen guggol, megannyi fehér vászonöltözetben, némelyike inkább majom, mint ember. Egy részük visszahúzódik a viskók alá, mások rák ügyelnek, szinte megfélemlítve a nagy társaság, a fényes kíséret által; a konzulátus dragománja, az én dragománom, és az osztrák hoszpiz kavaszta volt velem. Csak egy egészen ősz szerezsen, a kinek még szemöldöke is fehér, több értelemmel ábrázatan, több méltósággal mint társai, jön elénk a keleti üdvözlettel, melléhez, szájaához, homlokához emelve kezét. Ő a főnök, itt töltötte élete javát és tud arabul is. Ő maga vezet körül. A mint a szederfák alatt elhaladunk, rák bámuló nőkre is akadunk. Ezek apácák. Szegényes, egyszerű módjukra egy föld alatt laknak a barátokkal, hisz ugyane zárdában szállnak meg a világi zarándokok is, mert szegények mindnyáján és fényűzést nem ismernek. Az udvar egyik szélén kupola emelkedik ki a földből; ez a szent sir-templom földalatti részének, szent Ilona kápolnájának kupolája; az abessyniaiak tulajdona volna, az egyetlen, a mit a szent sir templomából bírnak, de ezt is bérbe adták az örmenyeknek, hogy legyen miből élni. Így a zárda szegényes épületei közt rendeztek meg magunknak egy kis kápolnát, melyben nem találtam semmi nevezetést, mint egy fekete arcú szűz Mária képet. Midőn az öregét kérdeztem, vajjon szerezsennek hiszik-e Máriát,

elértette a kérdést, igen korrektül felelt, hogy nem, zsidó volt, de ők így szeretik festeni.

Mire ismét az udvarra léptünk, daczára szegénységüknek, kávéval kínáltak meg, a medzsidéért pedig, melyet távozásunkkor kapott, a szegény öreg meg akarta csókolni ruháját.

Asbóth János.

Batthyányi és Jellasi ch találkozósa.

Pulszky Ferencz emlékirataiból.

Batthyányi el volt határozva mindent elkövetni a kibékülés érdekében, és János főherczegnek, most a német birodalom keze-lőjének felszólítására Bécsbe jött, hogy Jellasi chesal találkozzék és megbeszélje vele azon kérdéseket, melyek a horvátok és magyarok közt okozták a meghasonlást és melyeket mind- eddig szabatosan meg nem tudhattunk. Batthyá- nyi úgy képzelte, hogy a találkozás János fő- herczeg elnökele alatt fog történni, ki részre- hajtalan ítéltelev és azon szándékkal, hogy a belháboru elkerültesse, közvetíteni fogja a nézeteket ott, hol valósággal ellentétben volná- nak egymással János főherczeg azonban a köz- vetítő szerepet, melynek felvállalását hat hét előtt a magyar kormánynak megígérte volt, most igen könnyen vette; elégségesnek tartotta a ma- gyar miniszterelnököt és a horvát bánt egy idő- ben magához meghívni és őket felszólítani, egyezkedjenek a haza és fejedelem érdekében, feledve minden személyes sértést; ő maga sa- jnálja, hogy ezen egyezkedésben részt nem vehet, mert kötelessége máshova, Frankfurtba hívja. Batthyányi ezen bevezetés után előre látta, hogy a találkozás nem fog eredményre vezetni, de kötelességének tartotta azt ki nem kerülni; el lett határozva, hogy másnap délben a magyar kancelláriában össze fognak jönni. Jellasi ch megjegyzésére, hogy Osego vich Metell kíséretében kíván megjelenni, ki neki a jogi adatokkal szolgálhat, Batthyányi kijelentette, hogy engemet fog hasonló okból meghívni.

Másnap összejöttünk a kancelláriában; Batthyányi jött előbb, azután Jellasi ch és Ose- go vich, s hidegen meghajtották magokat; mind- nyájan az asztal körül ültünk le. Batthyányi megemlítette, hogy ez az utolsó pillanat, mely- ben a békés kiegyezés lehetősége fennáll, és kijelentette, hogy Horvátország kívánságainak kielégítése, a méltányosság teljes határáig, a magyar kormány szíven fekszik; fölkeri tehát ő excellenciáját — bannak soha sem nevezte — adná elő Horvátország kívánságait, melyeket eddig soha sem hallottunk, hogy legyen a tár- gyalásnak alapja.

Erre Jellasi ch fesztelen nyíltsággal el- mondta, hogy Horvátország első követelése az, hogy a birodalom hadügyének és pénzügyének központosítása maradjon Bécsben, és hogy Magyarország az államadósság egy részét fo- gadja el, ez a két főpont; azután még, hogy a horvát nyelv egyenjogúsága a magyarral mon- dassék ki, hogy a magyarországi szerbek kívá- nságai nemzetiségökre és területiális kormány- zatukra nézve elégtessenek ki, mert ők szövét- ségei, következésképp ezzel tartozik, s ha e pontokban a magyar kormány enged, akkor mind a többi nehézségek Magyar- és Horvát- ország közt könnyen kiegyenlíthetők. Ezután be- szélt a birodalom nagyhatalmi állásáról, a szükségéről, hogy fenntartására Olaszországba katonák küldessenek, s érezte, hogy ily eset- ben a szerb kérdésben is kész volna engedni. Mindezt úgy mondta el, mintha ez jelentéktelen beszélgetés volna s nem oly végzetes értekezlet, mely az ország sorsáról határoz.

E leplezetlen nyilatkozat, melyből kitűnt, hogy Jellasi ch horvát kérdésekre nem is gondol, sőt a nemzetiségi álláspontot elhagyni kész, ha a birodalmi kérdés a reakció értelmében meg- oldatik, meglepőleg hatott reám; szinte sajnál- tam, hogy a horvát nemzetiség vezére egyszerre közönséges cs. k. altábornaggyá törpült.

Batthyányi megjegyezte, hogy itt nem b. Jellasi ch és gróf Batthyányi Lajos nézeteiről és azok eltéréseiről vagy megegyezéseiről lehet szó, hanem Horvátország kívánságairól s azon módról, melylyel Magyarország ezeknek meg- felelhet; a mit ő eddig hallott, az nem horvát kérdés.

Jellasi ch erre komolyabb hangon ismételte,

hogy a birodalom erejének és tekintélyének visszaállítása legfőbb kívánsága Horvátorszá- nak, mely nem nézheti közönyösen, ha Magyar- ország megtöri a monarchia egységét; ő maga azt tartja, hogy minden törekvés, mely e célra volna intézve, nem egyéb mint rebellió.

Osego vich Metell említette most a sanctió pragmatiaát, melyet Horvátország egész kiterje- désében kíván fenntartani. Erre én is megjegyez- tem, hogy az államadósságban való részvét alig magyarázható ki a pragmatia sanctióból és hogy köve hiszem, hogy Horvátország még a kard élén is követelné azt, hogy ő is részt ve- gyen az osztrák államadósságban.

Batthyányi kijelentette, hogy azon törvé- nyek megváltoztatása, melyeket a folség szemé- lyesen szentesített, melyek ellen az országgyü- lésen meg a horvát képviselők sem nyilatkoztak, nem lehet oly értekezlet tárgya, melynek hiva- tása eligazítani a Magyar- és Horvátország közti viszonyokat. Egyébiránt figyelmezteti ő nagy- méltóságát a német birodalmi gyűlés határoza- tára Frankfurtban, hogy augusztus első vasár- napján a német szövetség hatalmasságainak seregei fölésketessenek a német birodalom hí- ségére. Appellál Jellasi ch horvát hazafiságára, adja elő országának valóságos vagy képzel- sérelmeit és bármilyen kívánságait, beszéljük meg ezeket, ne tegye ki szűkebb hazáját a háboru esélyeinek és veszélyeinek.

Jellasi ch fölkel székéről és némi gondol- kodás után kijelentette, hogy a vasárnapot min- denesetre megvárja, amár nem biheti a sereg ily megesketését, nem tehet fel ily gyáva ságot; de még egyszer ismétli, hogy béke nem lesz Horvát- és Magyarország közt, míg a hadügy s pénzügy nincs Bécsben központosítva.

Batthyányi is fölkel és komolyan mondá: «E szerint viszontlátásra a Drávánál».

«A Dunánál», felelt Jellasi ch és felkötötte kardját, folszedte keztyűit s kalapját, mialatt Batthyányi már kiment. A bán ekkor hozzá- fordult és érzékeny hangon mondta: «Őn köny- nyen veheti a dolgokat, ha a magyar miniszte- rium megszűnik, visszamegy jószágára s cse- desen gazdálkodhatik ottan, nincs kötelessége, nincs felelőssége! de én mindennel, a mi vagyok, a mim van, császáromnak tartozom, ő nevelte- tet, ez a ruha, mely rajtam van, az övé; bármilyen a következeése, kötelességem őt meg- menteni.»

Ezzel ő is elment.

Comediante! comediante! ez volt első gon- dolatom, ez tehát a szláv eszme nagy hőse, ki most mint egyszerű cs. k. altábornagy jelenik meg; eszembe jutott, hogy ő azon szerencsétlen tábornok fia, ki a napoleoni háborúban kapitu- lációja által lett hírhedt, miért is Hormayr tökfőjének nevezte el; eszembe jutott, hogy a mostani bán magyarnak érezte magát, midőn a Theresianumban polgári pályára nyelkedett, hogy később mint katona nagyon közép szerű német verseket írt, pedig Horac szerint:

mediocribus esse p-tis
Non Dii non homines non concessere columnae.

Tudtam, hogy mint határőrvidéki ezredes betört Boszniába, hogy a török rablókat meg- fenytse, de Bihács mellett vereséget szenvedett, hogy később az illir-párthoz állt s most, ime a reakciónak fülig eladósodott előharcosa! Nem is kételkedtem, hogy ő az összes sereg nézeteit tolmácsolja, mely mögéje s a horvátok mögé buvik, hogy legyen alkalma minket leverni, ki- ket lelke mélyéből gyűlöl. Jellasi ch még az első szerep, míg majd Windischgrätz ideje megjő, ki nemcsak katona, de nagy ur is, mert a reak- ciót nemcsak a sereg tisztikara, de még inkább az arisztokrácia kívánja, pedig ha ez győzel- meskedik, a horvátok s a nagy urak lesznek az elsők, kik azt megbánják s ellene panaszkodnak.

Másnap mind Batthyányi, mind Jellasi ch a bécsi birodalmi gyűlésterem karzatán jelentek meg, volt tehát alkalmunk arezukat összehason- litani. Jellasi ch kopasz volt, a hosszukás kopu- nyán megmaradt sötét haja lágy, homloka szé- les, szeme szelíd, orra fitos, katonásan borotvált álla széles, szláv fogalmak szerint szép középső tábornok, de areza inkább a bonvivánt jó paj- tásé volt, kiben az álnokság sem hiányzik, mint a jelentékeny férfi.

Batthyányi is kopasz volt, de magas hom- loka, éles tekintete, hegyes görbült orra s szép szőke szakállja a saskeselyűre emlékeztetett; vo-

násaiban látszott a szenvedély és határozottság. Senki sem pillanhatta meg a nélkül, hogy eszébe ne jusson: Ez nevezetes ember!

Az ülés, melyen az ellenkező elvek ezen két képviselője utolszor láta egymást, elég ne- vezetes volt; a hadügyminiszter a vita közé- pette levéllel kezében lépett be s felolvasta a sür- gönyt, hogy Radetzky Custozzána! fényes győ- zelmet aratott Carlo Alberto felett. A lázadás le- van verve. Erre nagy hoch! hangzott a csehek és konzervatívok padjairól. A gyűlés egy pár percze föl lett függesztve.

Este a magyar gárdisták fáklyás zenét ren- deztek Batthyányinak, melyben a Bécsben szá- laló huszárezred legénysege is részt vett; ellentéttesül azon fáklyás zenének, melyet hat héttel előbb a sereg tisztjei rendeztek Jella- sich számára. A bécsi nép nagy számmal jelent meg most és lelkesen éljenze Batthyányit s a magyarokat; látszott, hogy a lapok magyarfaló cikkei nem hatottak a közönségre. Hozzá- m is eljötték a kancellária elébe; elmondtam nekik, hogy a haza minden fiának áldozatkészségére számot tart, bárhol legyen az.

Vasárnap az összes helyőrség körülbelül 25,000 katona, az akadémiái legió és nemzetőr- ség, összesen nyolczvanezeren, kivonultak a glaciara, hol a tábori mise után a zászlók az oltár elibe vitettek, meg a sorkatonaságéi is, ott mindgyikre rákötötték egy szalagot a német birodalom színeivel, a birodalom iránti hódolat jelképeül; eskükről nem volt szó, sőt a fekete- veres-arany-szalag is mindjárt másnap eltűnt a katonaszázalókról.

Jellasi ch meg volt nyugtatva, s miután több órát töltött a hadügyminiszteriumban, elé- gedetten ment vissza Zágrábba, Batthyányi pedig Pestre. Készülni kellett a háborura, mely most elkerülhetetlenné vált.

A GÖZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ.

TIZENHATODIK FEJEZET.

Az orv-támadás.

A kód egyre sűrűbb lett, de rossz időt semmi sem jelzett. Így remélhettük, hogy reg- gelre a kód ismét folszáll s szép napunk lesz. Míg személyeztünk az ebédőben lefeküdt, ma- gunk a szalon dívánjaira heveredtünk s keve- set beszélve, de többnyire ébren, figyelve les- tük nem történik-e valami a mi aggasztó lehetne?

Éjfél után két óra tájt csakugyan vadál- lak ordítószaga verte föl az éj csendjét. A part tehát csakugyan ott volt, délkeleti irányban, de még jó távol, a mint a vadak ordításainak tompa hangjából kivehettük. E távolságot Banks nem becsülte többre mintegy két kilométernyi- nél, a miből azt kelle következtetnünk, hogy valamely gyöngye fualom csakugyan, bár cse- nesen, de folyást hajtott a bákánkat és pedig a délkeleti part irányában. Némi idő múlva ép ezért az ordítások erősbültek, annyira, hogy a tigris hatalmas bögesét meg lehetett különböz- tetni a párduczok rekedt kiáltásaitól.

— Hej, szóló Hod kapitány, nem állhatva, hogy nagyot ne káromkodjék, — de jó alkalom volna most, elejtenem az én ötvenedikemet!

— Majd máskor, kapitány! mondá Banks. Reggelre, mikor partra szállunk, e vadak cso- portja remélem elszéled már.

— Nem volna-e jó megereszteni a villany- rőzseket? kérdém.

— Alig árthatna, — felelt Banks. — Ugy hiszem a part e részén a vadállatokon kívül aligha van más élő lény. Nem árty hát, ha kissé körültekintünk.

Banks parancsára a villanyvilágítás azona- nal meggyíttatott. De a sűrű, homályos ködön a villanyugarak sem hatolhattak át s a part sötétben maradt, mint azelőtt.

A vadak ordításának folytonos erősbüléséből azonban arra következtethettünk, hogy min- demestől folyást közeledünk a parthoz, lassan, észrevehetetlenül levegő a tó ringó színe. Semmi kétség, a parton összecsoportosult vadak nagy számmal lehettek; a min nem is esodál- kozhatunk, mivel a Patura-tó az egész nagy

hegyvidék vizgyűjtője, mely a Bundelkund ösz- szes vadainak természetes itatóul szolgál.

— Csak Guns és Kalagáni e vadállatok martalékául ne estek légyen! mondá Hod ka- pitány.

— Nem a tigrisektől féltém én Gunit, jegyezte meg Munro ezredes.

Ugy látszott a gyanu még erősbödött a Munro ezredes lelkében. Megvallom, én is osztottam abban, ámbar a Kalagáni eddigi jó szolgálatai, különösen hogy a Himalája vidé- kére érkezünk óta két ízben saját élete koc- kázatásával mentette meg az ezredest egyszer Hod kapitányt, ez kétségekivül mellette szólt. De ha egyszer a gyanu fészket vert a lélekben, a tények areza is megváltozik s másképp itéljük meg azokat, mint azelőtt.

De mi indító oka lehetett e hindunak az árulásra? személyes gyűlölet ösztökélte-e a gözház lakói ellen? Bizonyára nem. Miért igye- kezett volna törbe csalni minket? Megfoghatat- lan. Gondolataink zavarosak voltak; s csak várnunk kellett a megoldást.

Egyszerre, hajnali négy óra tájban, a vad- állatok hangjai rögtönösen elhallgattak. Nem ugy, mintha rendre, egyenként vagy csoporton- ként távoznának vagy lassanként elszéledné- nek, hanem hirtelen — mintha valamely külső ok vágta volna ketté hangos gyülekezése- ket. Nem ugy távoztak, mintha haza térné- nek odukba, hanem mintha megriadva szalad- nának el.

MUNROT MEGRAGADTÁK.

A csend átmenet nélkül váltotta fel a zajt. Okát el nem gondolhattuk, de ez csak növelte aggodalmunkat.

Banks, eszélyből, kioltatta a villanyos rő- zseket. Ha a vadállatok valamely embereso- port közeledtére szaladtak meg, emezektől gon- dosan el kelle rejteni a gözház helyzetét és hollétét a vizen.

A csendet most még a víz halk csobba- nása sem zavarta. A szellő egészen elcsendesé- dett; s ha vonatunk a nyert sebesség folytán meg most is folytatta lassu haladását, de azt érezni nem lehetett. A reggel azonban közele- dett s biztosan várhattuk, hogy el fogja sö- pörni a ködöt és látni fogunk.

Órára néztem. Ót óra volt. Ha kód nincs, a hajnal már derengtet volna s megláthattuk volna a partot, melytől nem lehettünk messze. De a kód szürke fátyola még nem szakadt fel. Még egy kevés türelemre s várakozásra volt szükségünk.

Munro ezredes, Mac Neil és én, a szalon elő részén, — Fox, Kaluth és Parazard hátul az ebédőben, — Banks és Storr a gépnél s a tor- nyocskában, — mig Hod kapitány az elefánt háttára heveredve mint egy árbocon örökös matróz, így vártuk mindnyáján, mig majd egy- künt elküldte a jelt: száraz!

Hat óra felé alig észrevehetetlen gyöngye szellő kerekedett. De csakhamar éreztetete hatá- sát. A nap első sugarai átszégtek a ködöt s a

láthatár tisztulni kezdte szemünk előtt. A part feltűnt délkeleten — a tó egy hegyes öblözete- ben, melyet sűrű erdő árnyalt — mig a kód, főlebb-főlebb emelkedve, egymásután takarta fel a környező hegyek csúcsait.

Hod kapitány volt, a ki először «Szárász»-t kiáltott.

Lebegő házunk akkor alig volt kétszáz mé- teryire a parttól s most is egyre közeledett ahhoz, az észak-nyugatról fuvó hajnali szél hajtva.

A part teljesen elhagyott volt. Sem ember, sem állat rajta. Az emberi laknak vagy tanya- nak is semmi nyoma. Ugy látszott, minden ve- szély nélkül bátran kiszállhatunk a szárazra. A szél segítségével a partszállás könnyen is ment. A part maga halkan emelkedő, fővényes volt; de göznék teljes híjjával lévén — gépünk csak a partig mehetett, ki azonban nem hágha- tott a szárazra.

Magunknak kelle egyenkint kiugrálnunk. Ezt minden időhaladal nélkül meg is tettük. Hod volt az első.

— Rajta, fűtőszert szedjünk, — mondá Banks. — Egy óra múlva abban a helyzetben leszünk, hogy tovább haladhassunk.

A fa-szedés könnyen ment. Letört ágakkal tele volt a föld s a fa elég száraz is volt, hogy azonnal meg lehessen gyújtani. Csak a fatartót tele kellett hordani belőle. Mindnyájan munká- hoz láttunk; egyedül Kaluth, a fűtő maradt a gépnél, berakni a fát, a mit mi hozzá hordot- tunk. Nemsokára egy egész napra való készle- tünk volt, több mint a mennyi kellett, hogy Dsubbulporba eljuthassunk vele, a hol bőven fogunk szénét találni. Eleségről utközben is gon- doskodhatnak a vadászok.

Kevesebb mint egy óra elteltével a gép erő- sen tüzelt s a göznyomás elegendő volt, az aczé- lórás ujra mozgásba jött s a partra felkapasz- kodva csakhamar megint a szárazon voltunk.

— Dsubbulporba! kiáltá Banks.

De Stornnak alig volt annyi ideje, hogy fél-fordítást adhasson a szabályzóknak, midőn dühös kiáltozás hallatszott az erdő sűrűjéből. Mintegy százötven főből álló hindu csoport ro- hanta meg gözházunkat. A tornyocska, az ele- fánt, a ház, elül-hátul, minden oldalról megtá- madtatott, mielőtt magunkat csak össze is szed- hettük volna.

A hinduk kiragadtak a kocsiból s a vonat- tól mintegy ötven lépésnyire hurezoltak, és ugy körülfogtak, hogy menekülésről szó sem le- hetett.

Képzeltetni haragunkat, dühünket, mely a következett pusztítás és rombolás láttára elfo- gott. A hinduk baltákkal estek neki a gözház- nak; mindent szétszedtek, kiraboltak, megse- misítették. A mi megmaradt, arra tüzet vetet- tek; a szobabutorokat s az egész folszerelést, magát megmaradt utolsó kocsinkat is lángok martalékává tették.

Hiába dühösködtek, káromkodtak; föl sem vették, nem is értékék. De szemmel tar- tották s fegyveresen őrizték, hogy meg ne szok- hassunk.

Miután mindent, a mi szétrombolható s elégethető volt, megsemmisítették: magának az elefántnak estek rombolási dühökben. De ez ellentállott nekik; nem fogta sem a balta, sem a tűz; a vaslemez, mely a gép házául szolgált, valamint a gép maga is, hozzájárulhatlan és sérthetetlen maradt, nagy bosszuságukra.

Eddig a vad tömeg minden vezénylet nél- küi dolgozott. E perczen egy ember jelent meg, a ki vezérőknék látszott; ilyenül jelölte ki a hódoló tisztelet, melylyel fogadták s egyszerre sorakoztak előtte.

Egy másik ember kísérté — kinek megje- lenése mindent megmagyarázott előttünk: — Kalagáni.

Guminak semmi nyoma. A hű eltűnt, az áruló megmaradt. Semmi kétség, a hű szolgál- nak hűsége életébe került s nem fogjuk őt látni többé.

Kalagáni most Munro ezredes felé közeli- tett s hidegen, le se sütvé szeit, rámutatva így szólt:

— Ez az.

Egy intésre a másiknak, a ki főnöknek látszott, Sir Eduard Munrot megragadták, elvonszolták s pár percz múlva eltűnt a vad tömeg közepett, mely a dél felé vívó uton az erdőbe sietett vissza.

Még kezünket sem szoríthatta, még végbu-

csut sem mondhatott! Ki akartuk tépni magunkat letartóztatónk kezét közl, hogy segítségére siessünk — de ötven kar emelkedett s a földre terített. Ha még mocczanunk, megfojtottak volna...

— Semmi ellenszégülés! mondá Banks. Igaza volt. E perczen mit sem tehattunk Munro megmentésére; jobb volt fentartani magunkat a későbbi lehetőségre.

Negyedóra mulva a hinduk minket eleresztettek és társaik után siettek. Utánok rohanni: csak vesztünkbe rohantunk volna, a nélkül, hogy Munronak használhatnánk.

— Egy lépést se! mondá Banks, s engedelmekedtünk...

Világos, hogy a hinduk, kiket az áruló Kalagáni vezetett, egyedül csak Munro ezredesre fentek a fogukat. Mi okból? Mi czéllal? — Kalagáninak személyes oka nem lehetett bosszút forralni az ezredes ellen. Kinek engedelmeskedett hát?...

tőzött, midőn püspökké választották, de egy lud megtalálta. A ludmáj nagyon nevezetes étel e napon. A pozsonyi zsidók évenként kiadnak ludat a királynak. A vidámabb napok közé tartozott még Czeccilé (22), kinek tiszteletére a középkor vége óta népies hangversenyeket szoktak rendezni e napon. Egészen más jelentősége van Andrási napjának (30), mely napon csaknem egész Európában jóvendőleket mondanak. Egy helyen csordultig telt poharat tesznek ki este s ha reggelig nem ömlött ki belőle, száraz tél lesz, más helyen pedig különböző módokon jóslásokat tesznek: ki lesz a leányok jóvendőbeli férje. Mindenszentek napja és halottak napja e hó elején természetesen szintén nevezetes napok, jelentőségeket mindenki ismeri.

* **Az egyszerűség és takarékoság terjedése** New-Yorkban kétségteljes hatása lesz Hayes elnök nevének, ki tudvalevőleg nagy híve a mértékletességnek. Thea-estélyei a főrangú társaságokban is divatba jöttek s egyszerű öltözet, eddel és mulatságok a jelen télen már általánosak lesznek. Ily változásra szükség is volt e városban, hol nemrég egy 80 esztendősz özevgyő száz új ruhát rendelt meg, hogy gyászve letele után a társaságban ismét

* **A tejkvonat gyártása** eddig csak Svájcban volt divatos, nemrég Milano mellett is állítottak fel egy nagy gyárat, hol naponként 700 tehén tejét készítik s a két fejés eredménye átlag ötezer liter. Egy liter elkészített sűrített tej 52 centimebe kerül s átlagos ára 65 centime.

* **Tiberias tavát** vizsgálta meg Lortet francia tanár a francia közoktatásiügyi miniszter megbízásából. A bibliai történetekben oly nagy szerepet játszó tó vize ma már kevésbé sós, mint a régebbi időkben volt, és ez annak tulajdonítható, hogy a Jordán vize keresztülmegy rajta. Mélysége átlag 250 méter, de vannak oly helyek, melyek mélyebbek, mint a svájci tavak. Nehány különös hal, köztük egy fiát hordó, van benne, melyek jellege azonban a Földközi-tengerben találhatókkal megegyezik.

* **A leveleket festő anyagot**, a khlorofillt, egy svájci botanikus Schmetzler újabb vizsgálat alá vette, melyből különösen az tűnt ki, hogy a sarak s borsosz az anyag színét képesek megváltoztatni violára s kékre és nagyobb mennyiségben alkalmazva elpusztítják azt.

* **A legkisebb könyvet** a világon most fedezték fel Florenczben. Velenczében 1649-ben nyomtatták,

Krapek fényképe után.

ZÁGRÁBI KÉPEK: KÜLVÁROSI UTOZSA A FÖLDRENGÉS UTÁN.

A zágrábi földrengés.

A zágrábiaknak nyugalma csak lassankint tér vissza. A nov. 16-iki elég erős és többször megújuló rengések ismét általánossá tették a remületet és tömegesen utaztak el a városból. Azóta is jelentkeznek rengések, de oly kis mértékben, hogy sokan nem is tudnak róla. Zágráiban most elég egy szekér által támasztott zőrej, vagy az őszi szél bűgása a ledőlő tűzfalak és kémények helyén, hogy a házban levők fölriadjanak. A lakosság csak késő éjjel hagyja el az utcákat, hogy nyugalomra hajtsa fejét. A kávéházak, nyilvános helyek egész éjjel tömve vannak, s az ajtók többnyire tárva állnak, hogy az első rezzenésre mindenki a szabadba menekülhessen. Igen sokan éjjelre se mertek hazatérni, s kinos járás-kelessel, omnibuszokban, kocsik belsejében huzták ki az éjjelt. Képzelné lehet, hogy az éjjeli nyugalomba mennyi riasztó nyugtalanság és háborító álom szövődik. A lakások is nagyon barátságatlanná váltak, mert majd minden kémény ledől, és fűteni nem lehet. A szobák falai össze-visszarepedve, a vakolat lehullva, ajtók, ablakok kimozdulva helyökről. Az éjjeli órákban a repedésekből a köpor hull, egy-egy vakolat lehálik, s kész a remület.

A repedéseket siettek beragasztani papírral s a következő napon remülve látták, hogy a papír mind szétrepedt, mert az újabb rázkódásokra vagy a nélkül is a nyílások tágtultak. A 16-iki rengések több épületnek megadták a kegyeleműdöfést.

A székesegyháznak nagyon feltűnt a tornyát, mely több helyen széles repedéseket mutat. A főoltár körül szenvedett legtöbbet e régi szép épület, és az oltár, meg az érseki szék. A székesegyház a román és góth stíl vegyülete, a 13-ik vagy 14-ik század tiszteletreméltó műemléke, mely azonban a későbbi hozzáépítések miatt ép úgy nem tudott megmenekülni, mint a műemlékek legnagyobb része. Bejáratánál Szent-István és Szent-László ősrégi szobrai, külső falán mintegy tizenhat régi czimer (közülük Magyarországi hiliomos czimere az Anjok korából), mind külön tanulmányra méltó. Belsejében ezreket erő kinestár, egy toldalekban a káptalan gazdag levéltára, mely a tizenkettedik századtól kezdve tartalmaz okleveleket. A templom körül az érseki lak, vár-alakban építve, saroktoronyokkal. Benne az érseki levéltár, mely veteke-dik gazdagságban az előbbivel. Mindjárt az érseki lak mellett a káptalan hosszú sora, telve történeti emlékü házakkal. Mind az érseki lak, mind a káptalani lakok igen sokat szenvedtek.

A muzeum gyűjteményeiben is nagy a kár. A tárgyak eldőlése, a leomló vakolat sokat szétrombolt a régiségekből. Kivált római és görög régiségekben, vázákban gazdagok a gyűjtemények.

A remület napjaiban a Jellasiach-tér mindig nyüzsgött. Nappal, éjjel itt sétáltak, itt vonta meg magokat az emberek, itt emeltek rögtönzött sátrakat. A családok, rokonok itt jöttek össze, itt remüldöztek, s itt folytak a tanácskozások, hogy: meneküljünk, vagy ne meneküljünk. Egy-egy rengés után mindig megtelt az indóház s hosszú vonatok szállították a menekülőket. Het vagy nyolcezer azok száma, kik elhagyták Zágrábot s kik csak lassankint szállingóznak vissza. Budapestre néhány száz család érkezett Zágrárból. A remületet eléggé jellemzi, hogy az irgalmasok kórházából számos beteg elszökött.

Minden magasabban fekvő lakás el van hagyva, hová csak félenken onson vissza a lakó, hogy valamit kihozzon. Estenkint a harmadik emeletekben sehol sem lehet látni világot; a második emeletken is gyéren mutatkozik. A gázvilágítás megszűnt, az utcákon csak mécsek, petróleumlámpák pislagnak. A gázgyár is meg van rongálva s a gázvezetők csövek kimozdulva a forrasztékból. Egy csomó gáz még ott maradt a gyárban, de nem merték kibocsátani, mert a lakosság közt mindenféle hírek vannak elterjedve nagyszerű és fenyegető vulkán-kitörésekről. Nehogy tehát a gáz szaga által újabb aggodalmakat keltsenek, e hó 17-en nappal meggyújtották az utcái gázlámpákat s elfogyasztották a gázt.

A leomlott falak, kémények, törmelékek elhordásához azonnal hozzá kezdtek; bontogatták a megrepedezett falakat is, vagy gerendákkal támogatják. Külön bizottságok járnak-kelnek, hogy a fenyegető részek lerontását elren-

deljék. Ilyen sors érte a ferenczrendiek templomának tornyát; a Katalin-templom homlokzatának csúcs-falát. A katonai parancsnokság kétemeletes lovardáját utászok bontják. Az egyetem épületén pedig a helyrehozó munkálatok folynak, hogy az előadásokat mielőbb meg lehessen kezdeni. Az iskolák, templomok mind bezárvák. E hó 19-en a királyné nevénapján a Jellasiach-téren tartották meg az isteni tiszteletet. Ott mondott misét Mihájlovis érsek-bibornok is a nagy rengés után.

A kereskedések lassankint nyitnak föl, de az újabb rengésekre ismét becsukták. De most már itt is kezd mutatkozni a megdermedt élet elevenülése. Némely ház körül sajátosságos műveletek folynak. A padlásról, az emelet ablakából dobálnak le az utcára súlyos holmikat. Ezekről meg akarják menteni a megrongált épületet, de a lépcsőkön nem lehet lehozni. A petrinjai kaszárnya padlásán igen sok állami vagyon volt, melyet így szórtak le. A ruhákhoz azonban hozzá sem lehetett férni. A neudorfi kadét-iskola szétbontásával fölhaltak, nehogy ez alatt összedőljön, s a munkásokat maga alá temesse.

A végrehajtó bizottság gondoskodik építő anyagokról, tégláról, homokról, állásfakról. E bizottság eszközölte a szükséges fölveleteket és építéseket azon házaknál, melyek árva vagy alapítványok tulajdonai. Munkások, iparosok tömegesen jelentkeznek, hanem az esős idő nagyon hátráltatja a munkálatokat.

A segélyezésért folyamodók száma igen nagy. A központi segélyző bizottság feladata, hogy enyhítse a szörnyű természeti tünemény

ZÁGRÁBI KÉPEK: A SZÉKESEGYHÁZ KÖRNYÉKE.

Krapek fényképe után rajzolta Dörre T.

Önkénytelenül a Nana Sahib neve toltul
lelkem elébe....

Eddig a Maucler kézírata. A fiatal francia nem lehetett további tanuja azon eseményeknek, melyek e dráma megoldását sietteték. De ez események később tudomásra jöttek s elbeszélő alakba foglalva kiegészítik az északi Indiában tett emez utazás leírását.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

* **November hó** a népszólásban mindig kedvetlenül volt föltüntetve, valószínűleg az esőzések és köd miatt, de még «Véres hónap»-nak is szokták nevezni, mivel e hóban oly sok állatot ölnek meg. Kiváló örömnapp benne Szent-Márton napja (11), midőn lud és új bor játszóvak a főszerepet. A régi képes naptárakban e nap jelvényeül lud van rajzolva a hagyomány szerint azért, mivel Sz-Márton elrej-

megjelenhessen s a gyermekek oly drága öltözeteket viselnek, hogy egy tolvaj nemrég iskolába járó gyermekek ruháiról mintegy 8000 forint értékű ékszert lophatott el.

* **A lópatkók** helyett egy francia feltaláló lósarukát óhajt divatba hozni, melyek saját szerkezetükkel fogva szilárdan oda tapadnak a ló lábához, megszabadítván a patkólás kellemetlenségeitől s mint ruganyos készülékek is nagy előnyt mutatnak. Nem lehetetlen, hogy idővel ez új találmány divatba jöjjön s a kovácsok mellett még külön lószimadiák ipara is fog kifejlődni.

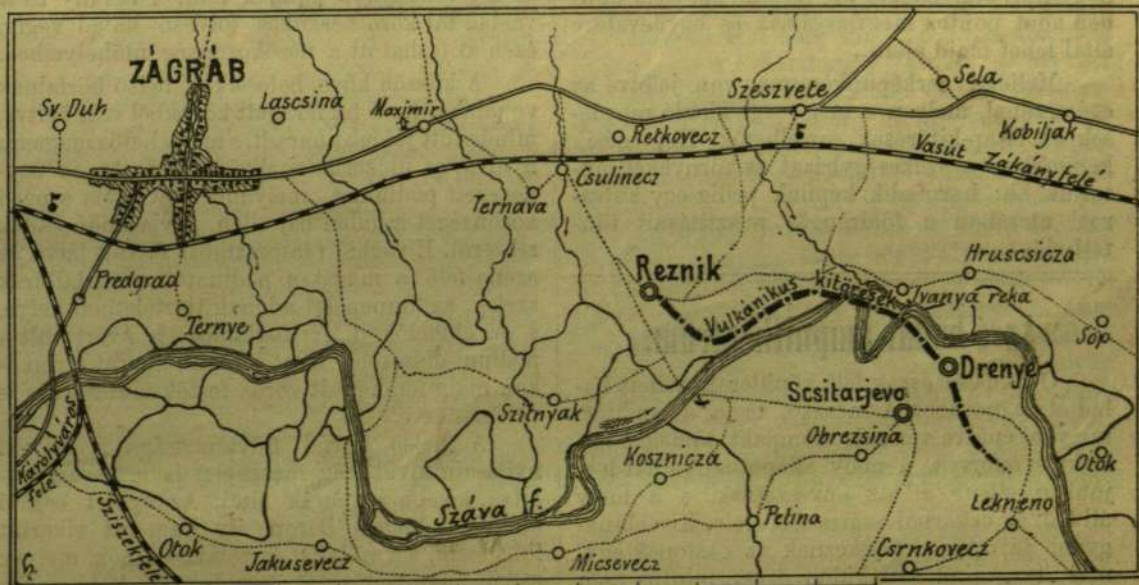
* **Papírhordók**, bódónók és utitáskák is készülnek jelenleg az Egyesült-Államokban. A készítés nyomógépek segítségével oly gyorsan történik, hogy napjában 200 hordót is elkészítenek a vaskarikával együtt. A hordók könnyen kezelhetők s bármilyen folyadék eltarására alkalmasok.

* **Parafagázát** készítenek és használnak újabb időben a párisi «Globe» szerint. Egáz sokkal olcsóbb mint a kőszénből készített, jobb világot ad s különös előnye, hogy a képeket, aranyozást stb. nem rongálja.

a «szent szűz tiszteleté»-ről szól s 256 mikroszkop levélből áll, az egész egy közönséges lap összehajtása. A mű csinosan kidolgozott vörös bőrből van kötve ezüst kapcsolókkal. Az egész szélessége nem egészen egy hüvelyk, hosszúsága 1 1/2 hüvelyk s így sokkal kisebb, mint Dante és Petrarca új miniature-kiadása.

* **Az absynth-évezet** Franciaországban oly nagy fokra emelkedett, hogy már krónikus baj is származott belőle, mely bajban szenvedők emlékező és látó tehetségeket elvesztik s emésztő szerveik annyira megrongálódnak, hogy halál is származik belőle. A részegesek rendszeren igen izgatott kedélyűek. Legszomorúbb következménye a bajnak, hogy a gyermekek is öröklők.

* **New-Yerseyben**, az Egyesült-Államokban nemrég tartotta meg a Smith-család rendes őszi összejövetelét. Mind egy Smith János utódai, ki 135 évvel ezelőtt telepedett itt le. Jelenleg a család férfitagjainak száma már meghaladja a 3000-et.

Zágráb vidékének térképe, a földrengések és iszapkilövések helyének megjelölésével.

Rusecsuk már nagy város; ő hozzá már csak öt óra járás a Feketetenger Várnája, — itt már messzire látszik a Hotel Belle Vue, Hotel Bucurest, Hotel St.-Petersburg stb. polizsa, sok bolgár katona, roppant rossz kövezet, de sürgös forgás mindenütt a szűkebbnél szűkebb utcákon. Csak azon egy utca, melyen végighaladunk a melyet még Mithad passz csináltatott, mutat némileg civilizált városa; itt is majd elesnek a czifra bolgár kokónák (uri hölgyek) a sok elszórt diny-nye-haj, szőlőhulladék s más fölöslegben. Any-nyi bizonyos, hogy míg az ember Rusecsukban kénytelen időzni, mindig vakaróztatnék, olyan csúszdán érzi magát, és valóban jól esik, midőn kiszabadítja magát nagy sokára a sok uj zsan-der, rendőr, fináncz, vámos kezei közül, áter a kissé alább áttellenben fekvő *Gyurgyebó*, — hol a lég utján tellive van porral, mert kövezt he-lyett — mely fölötté távol kaptható innen, jól csinált út köti össze az utcákat, de már érzik a szabadabb mozgás, a szponkodás nélküli mivel-tekért érintkezés kellemes hatása. Az utcák szé-lesek, egyenesek, tiszta házak, a piac közepén

kert, a Dunának a város alatti ágán pompásan, drágán épített nagyszerű rakpartja, de a melyhez hajó csak akkor állhat, ha a Duna már oly nagy, hogy Pesten hajveszélyeznek. A vasuti indóház mellett tágas jó mezei kórház, szépen épült, jól ellátott gimnáziuma, felejtetik poros voltát. Innen Bukurestig két óra alatt érünk vasuton.

Bukurestnek két indóháza van, délen Gyurgyevóvól jöve a „Filaret”, éjszak-nyugoton a vercierovai és predeali oldalon a „gara Tirgo-vesztei”. Amaz kisebbszerű, de csinos, tiszta, emez nagyszerű, vannak benne raktárak, igazgatóság, az egész román vasutak számadási, könyvviteli és gyári helyiségei stb. Filaretről szép a kilátás a városra; maga az indóház magaslatoan fekvődvén, alatta terül el az egész város, — számtalan torony, köztük a Szent Spiridion, metropolia Szerindar, — távolabb a város közepe táján, de balkézre két sugar torony goth stílyben, egyik az evangélikus, másik a magyar reformátusoké, csak ez az egy torony van kereszt nélkül, mindjárt a fejedelmi palota háta mögött. Az itt-ott elszórt paloták tarka vegyületben, az apróbb kertekkel körülvett házak közt, nagyon fölűnnek innen a magaslatról; a város nagy kiterjedése, köröskörül szőlőhegyekkel koszorúzza, sokkal többet ígér, mint valójában van; egyes palotái, mint Hôtel Boulevard, Akadémia, Palatul Dacia, azután meg a Calea Viktoria kirakatai Párisba is beillenek, mindazáltal még sokban magán viseli kelet bélyegét, és minden nagy haladás daczára is még sok idő kell, míg egyöntetű európai várossá emelkedik.

Feriz.

Irodalom és művészet.

„A lelánczolt Prometheusok” című politikai röpirat jelent meg az Athenaeum kiadásában. Irta *II-ik Kákai Aranyos* (ifj. Ábrányi Kornél), kinek nevét már több ily politikai alkalmi röpirat tette ismeretessé. A most megjelent könyv is éles tollal van írva a kormány ellen, és sok pikáns részlet tartalmaz. Mint lelánczolt Prometheuszt hat nevezetesebb férfiut tüntet föl: gr. Andrássy Gyulát, Szilágyi Józsefet, Széll Kálmánt, b. Sennyey Pált, gr. Szapáry Gyulát és dr. Samassa József egri érseket. A 184 lapra terjedő kötet ára 1 frt 70 kr.

„Magyarország bányászatának kritikai története”, írta *Wenzel Gusztáv*, kiadja a magyar tud. akadémia. Erdemes történetbírunk e terjedelmes mű által kettős feladatot tűzött maga elé: hogy a hazánk bányászatára vonatkozó adatokról és forrásokról gyűjteményt adjon, s hogy a meglevő kutatói adatok alapján a magyar bányászat történetéről áttekintést nyújtson. Egyes vidékek bányászati történetével helyi érdekű monografiák foglalkoznak ugyan, de általános bányászati történetet eddig csak Wenzel eme könyve tár elénk. Hazánk multja bányászati tekintetben világtörténeti jelentőségű, s annak tanulmányozása már e tekintetben is okadtolt, s ehhez járulnak a gazdasági és technikai szempontok is. Wenzel három korszakot különböztet meg: a honalapítástól az általános bányászadtság megalapításáig (1523); ettől kezdve Mária Terézia uralkodásáig, és végre innentől kezdve napjainkig. A kötethez „okmányi függelék” is van csatolva, s ezek közt 95 oly okirat közölve, melyek e műben jutnak nyilvánosság elé.

„A műveltség fejlődése Magyarországon 889—1849.” Dr. *Kerekyárpád* Árpád ily című terjedelmes művének negyedik füzeté most jelent meg Kilián Frigyes kiadásában. E füzet a pénzügyet, a nemzetgazdaságot, a szellemi műveltséget, az egyházat és a küldiplomaciát tünteti föl az 1300-ik évig.

„A római jog alapjai” című 621 lapra terjedő kötet jelent meg Pozsonyban, Nirschy Istvánnál. Marezoll Tivadarnak a német jogi iskolákon nagy elismeréssel találkozó tankönyve után után írta dr. Rentmeister Antal pozsonyi akadémiai tanár.

Füzetek. Hellwaldnak Toldy László fordításban és Mehner Vilmos kiadásában megjelenő „A föld és népei” művéből most jött meg a 25. és 26-ik füzet. A 25-ik füzet az első kötet, mely Amerikáról szól, be van fejezve, s a 26-ik számmal a második kötet kezdődik meg Afrikáról szóló közleményekkel. — A Rantmann-féle „Magyar Lexikon”

66—67-ik füzei a „fanyűg” szótól a „féregmohig” terjedő közleményekkel jelentek meg. — A „Nővilág” cím alatt Hírháger Károly Budapesten illusztrált füzetekben adja ki Schweiger-Lerchenfeld terjedelmes művét, mely a nők néprajzát ismerteti különböző országokból. Brankovics György fordítja le, az egész mű 20 füzetből áll, s minden füzet ára 30 kr. — Pozsony város külön füzetben is kiadta amaz „Emlékirat”, melyet a képviselőházhoz intézett a Pozsonyban föllátható egyetem ügyében.

Folyóiratok. A „Századok” novemberi füzetének nagy részét Deák Farkas emlékszedé képei Csengery Antaltól. Gr. Lázár Miklós tanulmányt kezd meg a székes ispánokról s alispánokról. Majd apróbb közleményeket s az utjában megjelent történeti munkák ismertetéseit találjuk. — A „Természettudományi Közlöny” füzetében Fodor József értekezik „a levegőről”, Heller Ágost a „fotofonról”, dr. Török József apológiát közöl Schusztar János és Bugát Pál mellett. — A „Földtani közlöny” új füzetében Szabó Józsefnek az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésén tartott értekezésén kívül Koch Antal Radna vidékéről, Stern Hugo a szörény megyei eruptív kőzetekről, Bernáth József Erdély konyhasó-vizeiről értekezik.

„Regényvilág” címzen a Dévai testvérek (Rosenberger) új vállalatot indítottak meg, melyből minden héten három irvny füzet jelenik meg.

Az első két számban négy regény kezdődik: Jókai Mór „Páter Péter”, Veka Lajos (Vajkay K.) „Kód előttem, kód mögöttem” című regénye, Galdos Perez spanyol író „Glória”-ja Nagy István fordításában s a „Spielhagen” „Quisissana”-ja a Prém Józsefben. Az első számban költemény is van: „Mint Baucis és Philemon” Szász Károlytól. A kiadók száz arany pályadíjat is tűztek ki husz-huszonöt éves magyar regényre jövő évi június 30-iki határidővel; bírálok lesznek Beöthy Zsolt, Kazár Emil és Péterfy Jenő. A „Regényvár” előfizetési ára: egész évre 6, félére 3, negyedévre 1 frt 50 kr.

„Arad és vidéke” című politikai lap indul meg újjákor Aradon, mint a függetlenségi párt közlönye. A szerkesztőbizottság tagjai lesznek, dr. Remetei, Péterfy Antal, Árkai Kálmán, dr. Múlek és Varga János.

Kétféle szakácskönyv indul meg füzetekben, mindkettő számos illusztrációval ellátva, s mindkettő 30 füzetből fog állani, s havonként 2—3 füzet jelenik meg. Az egyik „Magyar-francia szakácskönyv” írta Dobos C. József, négyzáz képpel, külön mellékletekkel; ára egy füzetnek 30 kr., s Mehner Vilmos adja ki. A másik „Képes szakácskönyv”, szerkesztik Palkovics Ede a nemzeti kaszinó főszakácsa, Székula Terézia szegedi vendéglősné és Gajdáczi József szegedi halász; ára egy füzetnek 40 kr., s Hírháger kiadásában jelenik meg.

Gazdasági munkák. „Okaszerű és hasznos bortelemelés kézikönyve”, különös figyelemmel Zalamegye helyi viszonyaira. A zalamegyei gazdasági egyesület által 500 arany frankkal díjazott pályamű. Irta Árvay István; a megyei nép számára kiadta a zalamegyei gazdasági egyesület. — „Állattrendőrk a gazdaságban” című kis füzet jelent meg Aradon Márai Mátyástól, ki ez elnevezés alatt az oly madarakat érti, melyek a rovarokat pusztítják, s ez állatok oktanuldozása ellen szólal föl és ajánlja, hogy azokból néhányat (például a rovarpusztító madarakat) állandóan a gazdasághoz kell édesgetni. A füzetke ára 5 kr.; nagyobb megrendeléseknél meg olcsóbb.

Új zenemű. Ekel Ferencz „A magyarok istene” című erőteljes zeneszerzeményét, mely Petőfi költeményére készült, énekhangra most adta ki a Táborcsky és Parsch cég. Az új zenemű ára 80 kr.

Köszegi jubileuma. E hó 16-án a nemzeti színházat díszes közönség töltötte meg, hogy az elismeréssel adozzon egyik jeles művésztünknek. A jubileum már a színpalak közt kezdődött. Köszegi öltözje koszorúkkal volt elhalmozva, s még a függöny felgördülte előtt Ribáry miniszteri tanácsos átnyújtotta neki a Ferencz József-rendet. A függöny felhuzatván, a fényesen világított színpadon a nemzeti színház összes személyzete megjelent, középen Köszegi, kit *Ódny* Lehel, az opera rendezője a legmelegebb szavakkal üdvözölt pályatársai nevében. A pályatársak tartották a többi koszort. Feltűntek a színészeti tanoda, Blaháné, Tannerné, Rotter Irma koszorui. Az ünnepi ajándékok között ott volt a nemzeti színház munkás személyzetének ezüstserlege is. A közönség percekig tartó tapsal járult a jelenethez. Az előadásban a „Rococo” ballet előzte meg a „Fekete dominó” operát, melynek második felvo-

násában kezdődik Köszegi szerepe. A közönség újra hosszan és lelkesen üdvözölte a Gil Perez barátosuhájában megjelent jubilanst, kinek „Deo gratias”-át ma is oly derűltséggel fogadta, mint évek óta mindig. A taps és kihívás ezután folytonos lett. Másnap este a Hungáriában lakomat rendeztek tiszteletére, melyen a színházi és írói körök nagy számmal jelentek meg.

A történelmi festmények pályázatára. melyre Ipolyi püspök 100 darab aranyat tűzött ki, öt vázlat érkezett: *Lots* Károlytól „Hungadi János halála”, *Molnár* Józseftől „A keresztény hadak meghínálják Sz. Lászlót a vezérségre”, *Kovács* Mihálytól „I. András király békekötése III. Henrik császárral”, *Aggházy* Gyulától „Tinódy Sebestyén főúr társaság előtt verses krónikáját éneklő”, és *Brezina* Sámueltól „Mária királyné menekül Budáról a mohácsi vész után”.

A képzőművészeti társulat nagy sorsjátékára fölhívjuk a közönség figyelmét. Két évi szünet után december 15-én lesz újabb sorshuzás, melyre 1 frtjával lehet sorsjegyeket szerezni s igen becses festményeket nyerni. Az országban élénk mozgalom indult meg a képzőművészeti érdekek fölkarolása végett s e mozgalom bizonyítja, hogy a képzőművészetek fontossága széles körben el van ismerve. De szükséges, hogy minden jelentkező alkalommal kellő részvétre találjon is. A kisorsolando művek értéke 41,130 frt, s a főnyeremények közt van: „A műterem”, Munkácsy Mihálytól (értéke ötezer frt), a „Debreceeni ménés”, Wágner Sándortól (2000 frt), „Faust” színes krétarajz Zichy Mihálytól (1500 frt) stb. A sorsjegyekből a társulat egész csmagokat küldött ismerős tagokhoz, d: annak megtartására, vagy előadására senki sines kötelezve; az átvétel semmire sem kötelez, csak legalább egygyel kinalja meg szomszédját, barátját, vagy csak egyet tartson meg.

Közintézetek, egyletek.

A Kisfaludy-emlékünnp. Kisfaludy Károly halálának felhúszados emlékünnpét a Kisfaludy-társaság e hó 21-én üli meg az akadémia disztermében. Ez ünnepélyes közlés tárgyai: 1. Gyulai Pál elnök megnyitó beszéde, 2. Beöthy Zsolt titkár jelentése a társaság határozatairól, melyek Kisfaludy Károly halála napjának felhúszados fordulója alkalmával hozattak. 3. Kisfaludy Károly ifjunkora, Bánóczy Józseftől, felolvassa Vadnai Károly. 4. Kisfaludy Károly emlékezete, költemény Rákosi Jenőtől. 5. Előzői zárszó.

A magyar tud. akadémia e hó 16-iki ülésén az első felolvasó b. *Főtűs Loránt* volt, ki az elektromosság sürítésének egy új módjáról érkezett. Ugyanis elszigetelt s egymásra elektromos befolyást gyakorló vezetők sorából süritő gyűrűt szerkesztett, melynek egyes tagjait sorrendben egymásután hozza az elektromosság valamely állandó forrásával összeköttetésbe, miáltal nagyobb és pedig állandó arányban nagyobb feszültséget létesít. Az e célra szolgáló eszközök egyikét is bemutatatta. *Könyv* Gyula a racionális függvények általános elmélete s az algebrai alaktan alaptételéről érkezett. Utána *Borbás* Vince, mint vendég, Békés megye főúrájának kérésére hazaiáig tegye. Szóba jöttek ez ülésben a *székely kőbányák* is.

Hegedűs K. elmondta, hogy őt Borszék és Ditró községek képviselője fölkereste s tudomására hozta, hogy ama községek az őket körülvevő kőhegyeket kibányászni akarják és e célból áldozatot hozni képesek és készek is; csakhogy előbb a követ meg akarják vizsgáltatni, vajjon kifizeti-e a bányászati költségeket; ennél fogva azt kéri Hegedűs: minő alakban küldjenek a községek követeket megvizsgálás végett? A szakosztály azt feleli, hogy közelebb küldessenek a követ, és pedig télig kidolgozza. A nevezett községek készek maguk közé bányászokat telepitni, hogy fölük tanuljanak; s minthogy Szegedig — a Maroson — tehát igen olcsón szállíthatnák kőveiket, ennél fogva reménylik, hogy a nyitandó kőbányák a termelési költségeken felül, némi vállalkozói nyereséget is nyújtanak.

Földolvasások az iparosok körében. A fővárosi iparosok körében e hó 17-én este *Türr* István tartott földolvasást Franklin tanairól. E földolvasással az iparosok köre megkezdé a népszerű földolvasások sorozatát. A terem megtelt közönséggel, mely élénk érdeklődéssel követte az előadást. *Türr* István Franklin tanait véve fel alapul, az iparosokat önművelődésük nagyobb fejlesztésére serkenté s a közönség élénk helyeslése közt fejezte be földolvasását.

Megismertette a fiemei tengert, mely egy üst-

völgyet alkot; leírta állandó szeleit a Bórárt, Sirocót, Tramontanat, Maestralt; fölemlíté mélységi viszonyait, a hullámverés jelentőségét, az árapály járását, s az ekkor szokásos állatgyűjtést. Tengerünk déli felében a tavasz 10—12 nappal hamarabb kezdődött be, mint északi felében. Megismertette tengerünk multját, hogy süllyedés által keletkezett, és jövőjét, hogy valószínűleg nagyobbodni fog. Ezután leírta tengerünk életéből egy év történetét, az évszakokat, föltüntette tengerünk háztartását. A lények a tengerben különböző szintjakhoz vannak kötve. A növények szintjai az állatokéival nem esnek össze. Tengerünkben az odapadt és lassu állatok 6 szintjában fordulnak elő, s e szintjait jellegző állataihól többeket bemutat s tengerünk átmetszeti rajzban magokat a szintjakait is föltünteti. Megismertette még a partmelléki állatvilágot, mely vízi és szárazsi életet él s bemutatta tengerünk vendégállatait is, melyek vagy önként, vagy vihartól üzetve jönnek oda. Az előadást a közönség élénk tetszéssel fogadta.

A természettudományi társulat nov. 17-iki szakülésén dr. *Horeáth Géza*, az orsz. föllokszera-kisérleti állomás főnöke, a föllokszera elleni rédekezésről és az amerikai szőlőfajokról érkezett. A francia koronári 300,000 frankot tűzött ki a föllokszera irtó-szerre, de eddig siker nélkül. Eddig mindössze néhány eljárásí módsszerre jöttek rá, melyek segélyével az európai szőlők a csapás daczára fentarthatók. A fölolvast a nyáron külföldön tett utazásaiban tapasztaltakról szolt azután részletesen.

Rovartörzerek sehol sem használtak. Legbiztosabb ellenszer a futóhomok, mert a homokok talajban a föllokszera meg nem él, s ha oda föllokszera szőlőtöt ütletnek, a fereg elpusztul. Ha a szőlők télen át 50—60 napig víz alá meríthetők, szintén megmenthetők, a nélkül, hogy a víz a tőkéknek ártana. Franciaországban azt az eljárást követték, hogy a szőlő télen, a midőn árnyalag legkevésbébb érzékeny, csekély adag szénkéngével, rendszeren 30 gramm négyzök méterenként, kezeltetik; ennyi a szőlőnek meg nem árt, de elégséges arra, hogy a gyökéren előző rovarok számát annyira megcsökkentsse, hogy a szőlő a következő évben jól kibíthat és teremhet is. De a szénkéngézését minden télen ismételni kell s e mellett jól trágyázni; a mi sok költséget okoz. Az amerikai szőlőfajok egy része csakugyan ellenáll a föllokszerának; de oly silány termés ad, hogy közülök alig egyet-kettőt (Jacquez, Taylor) lehet direkt termelésre használni. Igen jó sikerrel lehet őket azonban a mi nemese fajaink oltásához alanyokul folhasználni. Az ilyen oltványoknál az amerikai alany erőteljes gyökérzetén nem fog ki a föllokszera, a beoltott nemes faj pedig ép oly jó szőlőt ad, mint saját gyökérén.

A közérdekű előadás után *Paszlavszky* József szívacsokat mutatott be, melyek közül az egyik a zemplénmegyei Deregnő helységben egy árokban termett, a többi pedig a Dunából való. Végül *Thanhoffer* Lajos egy mikroszkop-kést mutatott be, mely kiválóan alkalmas finom metszésekre. A szakülést választmányi ülés követte, melyen bejelentették, hogy a Bugát-alapból a fizikusok életrajzára kitűzött pályázatra három mű érkezett. A társulat tagjainak jelenlégi száma 5358.

A mernők és építészegyesület legutóbbi ülésén elhatározta, hogy fölkeri a miniszterelnököt, hogy az állandó országához tervezési pályázatát kizárólag hazai művészekre soroztán, azt ne nemzetközivé, hanem hazaiáig tegye. Szóba jöttek ez ülésben a *székely kőbányák* is.

Hegedűs K. elmondta, hogy őt Borszék és Ditró községek képviselője fölkereste s tudomására hozta, hogy ama községek az őket körülvevő kőhegyeket kibányászni akarják és e célból áldozatot hozni képesek és készek is; csakhogy előbb a követ meg akarják vizsgáltatni, vajjon kifizeti-e a bányászati költségeket; ennél fogva azt kéri Hegedűs: minő alakban küldjenek a községek követeket megvizsgálás végett? A szakosztály azt feleli, hogy közelebb küldessenek a követ, és pedig télig kidolgozza. A nevezett községek készek maguk közé bányászokat telepitni, hogy fölük tanuljanak; s minthogy Szegedig — a Maroson — tehát igen olcsón szállíthatnák kőveiket, ennél fogva reménylik, hogy a nyitandó kőbányák a termelési költségeken felül, némi vállalkozói nyereséget is nyújtanak.

Földolvasások az iparosok körében. A fővárosi iparosok körében e hó 17-én este *Türr* István tartott földolvasást Franklin tanairól. E földolvasással az iparosok köre megkezdé a népszerű földolvasások sorozatát. A terem megtelt közönséggel, mely élénk érdeklődéssel követte az előadást. *Türr* István Franklin tanait véve fel alapul, az iparosokat önművelődésük nagyobb fejlesztésére serkenté s a közönség élénk helyeslése közt fejezte be földolvasását.

A Petőfi-társaság e hó 14-iki ülésén nagy hallgatóság volt jelen. Az első fölolvastó *Tóth* József volt, ki „Duli Mari” című népies elbeszélést olvasott föl; majd *Várdai* Antal mutatta be *Ábrányi* Emilnek három költeményét „Titkolt szerelem”, „Emlék” és „Egykori nevelőmmek” cím alatt. Mind e fölolvastásokat tetszéssel fogadta a közönség. Ezután *Margittay* Dezső a társulat elhunyt tagja Csepreghy Ferencz fölött tartott emlékszedet, méltatta drámaírói munkásságát, ismertetve életét és irodalmi működését. Végül kiart ülés volt, melyen elhatározták, hogy a jövő évi kiadványok közé felveszik gr. Teleki Sándor „Emlékiratainak” harmadik kötetét s ugyancsak tőle „Barna paraszt felesége” című regényt és K. Papp Miklós összegyűjtött műveit. Azt is elhatározták, hogy Petőfi szülőinek hamvait a józsefvárosi régi temetőből a kerepesi uti temetőbe vitetik át.

Mi ujság?

A királyi kihallgatáson, mely e hó 18-án délelőtt volt a budai várpalotában, két küldöttség is megjelent: a *szegedi és vidékéről* való, mely Szeged számára egyetem föllállítását kérte, és a *kolozsvári* városi küldöttség az ottani katonatiszti vérengzés ügyében. A *szegedi* küldöttséget Pálffy Ferencz polgármester vezette, de Schlauch szatmári püspök s H.-M.-Vásárhely és Makó város küldöttje is hozzá csatlakoztak. Ő felsége azt válaszolta, hogy a kérelmet komoly tárgyalossággal fogja mérlegelni. Ezután ő felsége a polgármestertől a *szegedi* állapotokról kérdézősködött. A küldöttség a királytól Trefort miniszterhez ment, ismételve kérelmét, s a miniszter megígérte, hogy az egyetem ügyében nemcsak szakértőket küld le Szegedre, hanem a nyáron maga is elmegy. A *kolozsvári* városi küldöttség föliratát Szász Domokos adta át, kérve a királyt, hatna oda legfőbb haduri hatalmával, hogy az illetékes hatóság útján a sérelem gyorsan, igazságosan orvosoltassék, s ezáltal a felízgatott kedélyek lecsillapuljanak. A király megígérte, hogy minden meg fog történni, a mit a törvény és igazság követel s reményét fejezte ki, hogy e sajnálatos esemény nem fogja megzavarni azon barátságos viszonyt és jó egyetértést, mely különösen az erdélyi részekben a lakosság és katonaság közt eddig fennállott.

A *kolozsvári* igazgatóságra csillapítólag hatott, hogy a katonatiszték által összehíradalt Bartha Miklós szerkesztő élete nincs veszélyben, noha 22 sebet ejtettek rajta. Remélni lehet, hogy keze vagy ujjai amputációjára sem válik szükségessé. A két hadnagy Risztov és Diensztl vizsgálati fogságba van helyezve, s a vizsgálatot vegyes bizottság teljesíti, melynek polgári tagjai: Bíró Pál, törvényszéki elnök s Comanescu törvényszéki bíró; a katonaság részéről Strasil őrnagy, Flichtenheld százados hadbíró és Krasovetz hadbíró. A vizsgálat arra is kiterjed, hogy Risztov hadnagy az önkénteseket csakugyan „magyar kutyák”-nak nevezte-e.

A zágrábiak javára a trónörökös 1000 frtot, Szerajevó javára ugyanannyit, Varasd számára pedig 200 frtot ajándékozott. *József* főherceg és neje 2000 frtot, *Haynald* bibornok ezer frtot küldtek Zágrábra.

Előkelő látogatók. A nemzeti muzeum gyűjteményeit a mult héten a királyné fiúve *Károly Tivadár* bajor herceg nevével együtt meglátogatta, a királyné udvarmestereinek b. Nopcsának kíséretében. A fejedelmi látogatókat Pulsky Ferencz kalauzolta. A delegációk itt időzése alatt Schwarzenberg hg., gr. Coronini az osztrák delegáció elnöke, dr. Plener volt miniszter, Suess tanár, stb. szintén megtekintették a muzeum gyűjteményeit. A *múcsarnok* kiállítását pedig Miksa Manó bajor herceg és neje, továbbá a Koburg hercegi pár nézték meg a közelebbi napok alatt.

Kossuth jegyzőkönyve. A hegyaljai ág. hitv. evang. egyházmegyének f. évi július 13-án Nagy-Bányán tartott közgyűlése alkalmával bemutatatták Kossuth Lajosnak egy jegyzőkönyvét, melyet, mint a s.-a.-ujhelyi főkegyház jegyzője, még 1827. apr. 16-án szerkesztett. Ez érdekes okmányt az esperesi levéltárba akarták elhelyezni, előbb azonban fölkeretett az esperességi elnökség, hogy a kérdéses jegyzőkönyv valódiságáról Kossuth Lajostól tuda-

mást szerezzen. Az egyházmegye elnöksége ez erélyt Collegnóba küldte, mire Kossuth a következő levélben válaszolt:

„Mélyen tisztelt egyházmegyei elnökség! Meltóztatott mult augusztus 20-án kelt nagybecsű levele által engem az íránt megkeresni, vajjon magam írásának s aláírásának ismerem-e s s.-a.-ujhelyi leányegyház 1827. apr. 16-án kelt s a levélhez csatolt jegyzőkönyvét? — Az igazságnak tartozom töredelmesen bevallani, hogy e szégyenségi bizonyítványt irányi gyarlóságom felől 53 év előtt csakugyan sajátkezűleg én magam állítottam ki. A tisztelt egyházmegyei elnökség felhívásának engedelmeskedve, van szerencsém e vétség elismerését az ideresztve visszaküldött jegyzőkönyvre jegyezve kiszolgáltatni. Megilletődve mondom hálás köszönetet a lekötözött jóakaratt, melyet a tisztelt elnökség becses levelében csekély személyem iránt oly megható kifejezésekben tanusítani méltóztatott, smidőn halaszthatlan elfoglaltság okozta késedelmemért bocsánatot kérek, van szerencsém kiváló tiszteletet jelenteni. Collegno (al Baraccone) szeptember 30-án 1880. Kossuth Lajos.”

Aquincumi lakoma. E hó 15-én este a Hungaria disztermében válogatott társaság gyűlt össze a lakomára, melyet Torma Károlynak az aquincumi ásátások rendezőjének tiszteletére a fővárosi archaeologok és tisztelői tartottak. Az első to szót Tormára Pulsky Ferencz mondta, a többi Szász Károly, Greguss Ágost (versben), Takács Lajos, Román Sándor tanár (latinul) sat. Maga Torma Károly az ásás protektorára, Trefort miniszterre emelte pohárát. Volt felköszöntés másokra, köztük Pulsky Ferencz eltette a sok „romhányó” mellett a „Romhányi” költőjét, Gyulai Pált, ki szintén jelen volt. Az Ó-Budáról jött negygyar küldöttség nevében Végő János köszöntö fel Tormát igen sikerült áldomásban. Megemlékeztek Aquincum régi jeles kutatójáról: Schönwiesner tanárról is, s Thallóczy Lajos ez estélyen 42 frtot gyűjte arra a célra, hogy Schönwiesner emléket az ó-budai plébánia-lakra teendő táblával örökítsék meg.

A titkárválasztás e hó 17-én történt meg a képzőművészeti társulatnál. A Keszler József lemondása által megüresedett helyre *Horeáth* Károly fiatal műépítész választották meg csaknem egyhangulag.

Csengery özvegyéről a magyar földhitelintézet a boldogult érdemeihez méltón gondoskodott. Az intézet felügyelő-bizottsága Csengeryné asszonynak 4000 forint évi nyugdíjat szavazott meg.

Az idősb Lendvay születési házát a nagybányai emléktáblával jelölik meg. Az emléktáblát Budapesten a nagybányaiak megbízásából Feleki Miklós készítette s a jövő májusban ünnepélyesen fölavatják. Az emléktáblán e fölirat van:

Márványlap, hirdesd nagyságát
Tiszteletünknél.
Nagy színművészünk Lendvay
Ist. született 1807. nov. 11.

Vámbéry felolvasása Bécsben. A mult héten Vámbéry Armin a keleti muzeum meghívására Bécsben a köztársaságteremben nagy közönség előtt felolvasást tartott közép Ázsia nomád népeinek szokásairól. Vámbéry, ki egy nagy munkán dolgozik a nomád népekről, e munkából olvasott fel szemelvényeket. Először is a gyermekek születéséről és neveléséről beszélt. A fia születésének örülnek, a leány születését szerencsétlenségnek tartják. A nő náluk a gyöngeség és szerénység, a férfi a büszkeség és erő jelképe. Rajzolta a nők alárendelt helyzetét, melynek az a következménye, hogy nem fejlődhetik ki a család, s így állam sem. A fölolvast nagy tetszéssel fogadták.

A gr. Zichy-Károlyi-féle párbajügyben a pesti vidéki törvényszék e hó 18-án hozott ítéletet. A szomorú párbaj részletei eléggé ismeretesek. Mint vádlottak megjelentek: gr. Károlyi István, gr. Széchenyi Béla, gr. Károlyi Sándor és gr. Zichy Sándor; a negyedik segéd gr. Chorinszky Henrik, ki osztrák alattvaló, nem jelent meg, s tekintet Tutschner Ágost közvádó terjesztette elő, s tekintve hogy gr. Károlyi István a párválad elfogadására erkölcsileg kényszerítve volt, s havi államfogságot kért büntetésére, a segédekre pedig három hetit. A törvényszék gr. Károlyi Istvánt 3 havi, a segédekre pedig 3 heti államfogságra ítélte. Az ítélet ellen a vádlottak feleltek.

Olommentes, ártalmatlan hajfestő szer
szürke, fehér és vörös hajra.

Szakálai és szemöldöki a leggyorsabb módon, egyetlen egyszeri használat mellett, egész megbízhatón és biztosan ugyanazon hibátlan, fényes színek barna és fekete természetesen színt vissza nyúl, melyek a megőrzés előtt b. sz., melyek sem sárgánál, sem fehérén sem görődő használati nem bír elenyésztetni. **Ára 2 ft 50 kr.**

Szeplő,

májfolt, bőrcsúcs, lértarka, arczbőrfeség, napégés, a bőr minden károsodása.

Dr. Tobias-féle színtelenülense antiphehőge
segélyével a bőrt és a bőr alatt lévő összesült színezőanyagok feloldása által gyorsan megszűnik, a legdurvább és legérzékenyebb bőr éjjel át puhává, fehérre és göngyösdévé ténik. **Ára 1 ft 50 kr.**

Ezen különlegességek helyettesítésére vannak megvizsgálva, törvényben védve, a kezeség mellett határozottan ártalmatlan és valódi állapotban kaphatók a készítőnél

Russ Károly utódja (Czerny Ant. J.)
Bécs, I. Wallfischgasse 3.

Kétféltetve a bécsi, mely és szent-pöltzli kiállításokon 1880-ban.

RAKTÁRAK: Török József gyógyszerész Budapest, Róthszék Házában, Hintz gyógyszerész Kolozsvárott, Wundrachszék Kassán, és J. Illas Wundrachszék Aradon, valamint a legelső József gyógyszerész Wundrachszékben. — További raktárak felállításnak.

Kimerítő (képes) árjegyzékek valamennyi különlegességről kívánatos ingyen és bérmentve megküldetnek.

Valódi karlsbadi porcellán-árúk,

ugymint

kávé- és téa-készletek, házi használatra, valamint karácsonyi, újévi és nász- ajándékokra kiválóan alkalmasok, a leginobbak fajtában de csakis

ez évi december 28-áig

az alább jegyzett rendkívül leszállított árakon kaphatók és pedig

fehér kávé-készlet árt 2.75, 3.25, és 4 ft a leginobbak
kávé-készletek, színes alap- és csikokkal 4.50, 5, és 6 ft
7.5 a leginobbak;
kávé-készletek, színes alap- és arany csikokkal, árt 5
6, 7, 8 a leginobbak;
fehér téa-készletek, árt 3.25 3.50, 4.40 a leginobbak
téa-készletek, színes alap- és csikokkal, árt 5.50, 6.50, és 7 ft
7 a leginobbak;
téa-készletek, színes alap- és arany csikokkal, árt 6.50
7, 8 a leginobbak;
fehér mokka-készletek, árt 5.75, 2, a leginobbak

A karlsbadi porcellán-gyárak raktárak

Budapest, Hariszház, 17. bolt K.

Bejárat a koronaherceg-utca és vörösház-tér felől

Videkre a csomagok a saját költség szerint számláltak. Pósta díj 5 kilóg 35 kr.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadása
Budapest (IV. egyetem-utca, 4. sz.) megjelenti a minden könyvrészt kapható:

Kossuth-naptár

A »Dr. Árvai természetesen gyógy-módja« című ártalmatlan állított »magyar nyelven megjelenti könyv ártékintése után, a rebebezetek is meg fognak görzödni, hogy helyes eljárás és megfelelő szerek megjelölés mellett még is a leginobbak megjelölésére

tem-utóza (4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Kossuth-naptár

1881-ik évre.

Szerkeszti
HONFI TIHAMÉR

XIV. évfolyam.
Kossuth családja nagy

czim- és számos kisebb képpel.

Ára füzve 40 krajczár

FAY ANDRÁS.
Mozók és angholizmók

Két kötet.

Kötve 1 frt 60 kr.

Diffnor'

Pittier

CONFERENCE-SPR

CONII ELEN STR

természete, hamisítatlan, leporolt termék a lenyugok; és fertőztelenítő szer a gyermek- és beteg-szoba, valamint a mek-ágyas szobája számára, óvó szer a fertőző betegségekre: diftériára, vörhenyre, kanyaró, himlő, hágymáz, szarvára, és ellen halványos evőgolyó a légzőszervekre.

ideges főfájás, köszvény, csúsz, fogfájás stb. efeléknél, sz
a fogak és száj tisztántartására, valamint abból a

Egyedül és kizárólag kapható a **Bittner-féle conifera-**
Bittner Gyula

valamint az alább nevezett raktárakban. Egy üveg con
szes 80 kr., 6 üveg 4 ft., egy szabadéközött porlasztó-kész
Budapesti Török József gyógyszerész.

Valódilag csak a védjeggyel! A „bad. porlasztó készülék”-e czéget viseli be

„Bittner, Reichenau, N.-Oe.“ 61

